

ENGLESKI JEZIK

prvi strani jezik

I RAZRED

3 časa sedmično – 105 časova godišnje

Glavne odlike

Programski sadržaji su koncipirani za učenike koji poslije osnovne škole nastavljaju učiti engleski jezik u srednjoškolskoj fazi svog obrazovanja. Zbog neujednačenog znanja koje učenici unose u svoj novi razred dolazeći iz različitih sredina, neophodno je prezentirati, usvajati i konsolidirati jezičke kompetencije na pre-intermediate nivou, i, na toj osnovi, izabrati savremeni udžbenik engleskog jezika namijenjen mladima.

Tematika koju odabrani udžbenik obrađuje mora biti aktuelna i upravo prilagođena srednjoškolskom uzrastu. Date teme uključuju leksiku koja učenike osposobljava za komunikaciju, izražavanje u raznovrsnim situacijama i kontekstima.

Važno je istaći da je obavezno u nastavi koristiti najnovija metodološka iskustva. Učeći jezik stižu se nova saznanja o upotrebi Interneta kroz zadatke, te se daju relevantne web-stranice - *websites* što učenicima pruža mogućnost za samostalno učenje, istraživanje i napredovanje prema svojim sposobnostima i interesovanju.

Putem audio-kasete poboljšati obradu tekstova u svim nastavnim jedinicama, te dijaloge, korisne fraze, fonetske vježbe kao i pjesme koje se obrađuju u knjizi. Povremeno uvoditi video-nastavne časove u okviru iste tematike koristeći adekvatne video-kurseve.

Pjesme su jako korisne kao multi- medijalno nastavno sredstvo koje će sigurno privući pažnju učenika, a i navesti ih da poprime fonetske i intonacijske navike govornika čiji je maternji jezik engleski. Preporučuje se nabavka i audio-kaseta koje na ovom nivou sadrže materijale za testiranje slušanja i razumijevanja govora.

Stoga, treba koristiti interesantne i moderne sadržaje uz savremeni metodološki pristup, atraktivnu tehničku opremu knjige, obim materijala na nivou pre-intermediate koji pruža mogućnost izbora, da bi motivirali svakog učenika da bolje nauči engleski jezik.

Ciljevi i zadaci

Engleski kao strani jezik u općoj gimnaziji je sastavni dio odgojno-obrazovnog procesa koji omogućuje učeniku širu komunikaciju u prostoru i vremenu. Učenici proširuju svoje saznanje područje tako što ulaze u životnu stvarnost drugih zemalja kroz široku ponudu različitih prezentacija.

Cilj je da se postigne svjesna i samostalna primjena znanja jezika i kulture, te razvije vještina izražavanja na engleskom jeziku u govornom i pisanom obliku.

Shodno navedenom, jedan od osnovnih ciljeva učenja engleskog jezika je da se učenik osposobi za govornu i pisanu komunikaciju, za samostalnu primjenu izvora znanja na engleskom jeziku u okviru mogućnosti svoje dobi kako bi mu to pomoglo u daljem sticanju znanja u nastavku školovanja i njegovim općim životnim i profesionalnim uvjetima.

Važni *komunikativni zadaci* u ovoj fazi učenja su:

- sposobnost boljeg razumijevanja, govora, čitanja i pisanja savremenog engleskog jezika,
- usavršavanje izgovora i intonacije u govornom izražavanju,
- sposobnost usmenog komuniciranja u sklopu poznatih sadržaja, leksike, komunikacijskih uzoraka (prepričavanje, izražavanje vlastitog mišljenja, osjećaja, interesa),
- sposobnost pravilne upotrebe gramatičkih struktura nužnih za pismenu i usmenu komunikaciju,
- uočavanje zakonitosti tvorbe i upotrebe gramatičkih struktura; razvijanje lingvističkog mišljenja,
- podsticanje na samostalno učenje učenika,
- sposobnost traženja i primjene informacija dobivenih iz raznih izvora na stranom jeziku (rječnici, časopisi, novine, magazini),
- prevođenje kraćih tekstova; engleski-maternji jezik,
- pisanje kraćih sastava,
- upoznavanje s elementima kulture i civilizacije zemalja engleskog govornog područja,
- upoznavanje s odlomcima književnih djela, kako proze tako i poezije.

Jezičke vještine

Slušanje i razumijevanje govora – *Listening*

- Praćenje i razumijevanje zvučnog teksta koji emitira izvorni govornik stranog jezika na audio-kaseti ili pomoću komunikacijskih medija (radio, TV, telefonska poruka),

Usmeno izražavanje – *Speaking*

- Postavljanje pitanja i davanje odgovora o zadanom sadržaju,
- Kreativne govorne vježbe,
- Opisivanje likova i situacija,
- Prepričavanje pročitano ili odslušano teksta, vlastitog ili tuđeg doživljaja, filma,
- Izvještaj o domaćoj zadaći ili prikupljenim informacijama.

Čitanje i razumijevanje teksta – Reading

- Čitanje i razumijevanje datog izvornog teksta (novinski članak, upute, književni tekst) koji je lingvistički i tematski dostupan učenicima,
- Čitanje i razumijevanje uputa u priručnicima koje sadrže informacije o jeziku,
- Osposobljavanje za upotrebu jednojezičnog rječnika.

Pismeno izražavanje – Writing

- Preoblikovanje rečenica i teksta,
- Pisanje bilješki iz odslušanog ili pročitanoog teksta,
- Pisanje zabilješki za opis, prepričavanje, vođenje razgovora,
- Sastavljanje lakših tekstova po modelu,
- Sastavljanje poruka i prigodnih pisama.

Prevođenje

- Pismeno prevođenje lakših tekstova s engleskog na maternji jezik,
- Uočavanje i spoznavanje razlika u strukturama i načinima izražavanja u maternjem i engleskom jeziku.

Tematika

- Teme iz kulture i civilizacije zemalja engleskog govornog područja,
- Gradovi i regije Velike Britanije, USA, Australije i Kanade,
- Slobodno vrijeme (film, pozorište, TV, novele, muzika),
- Škola i učenje; usporedba školskih sistema,
- Porodica, prijatelji, zapošljavanje.

Vokabular

- Izbor i uvođenje novih riječi zasnovan na komunikacijskom kontekstu,
- Posjedovanje mini vlastitog učeničkog rječnika.
- Vježbe upotrebe novih i nepoznatih riječi u rečenicama.

Gramatičko gradivo

Programski sadržaji gramatičkog gradiva u prvom razredu opće gimnazije
Engleski kao prvi strani jezik : 2 časa sedmično – 105 časova godišnje*
(Pre-Intermediate level)

WORD CLASSES

I Verbs. Tenses/Uses/Forms

Present Tenses

Present Simple

Present Continuous (activities going on at this moment/temporary activities)

Future Tenses: Predictions

Will and going to (will + infinitive without to = prediction based on intuition, knowledge, experience; may/might + infinitive without to = not sure something will happen or not)

Future Arrangements and Intentions

- Be going to = to express an intention to do something

- Present continuous = to talk about future events that we have already fixed or arranged

- Present simple = to talk about official events or timetables which we cannot change

Sudden decisions: Time clauses = referring to the future

Will + infinitive without to

e.g. Don't wash up. I'll do it.

Present Simple after when, as soon as, after, before

e.g. I'll go and pick them up as soon as the class ends.

Multi-part verbs (get over, get on, work on, fall from, etc.)

Modal Verbs

Have to/not have to

Can/can't

Should/shouldn't

Must/mustn't

Needn't and have to

Can't/don't have to

The Passive (used when there is no need to say who is the 'doer' of the action; it is the action itself that is more important)

Present Simple Passive

Past Simple Passive

II Determiners:

Say/any/no
A lot of/many/much
All/none
Both/neither
Another, other, the other, the second

III Adjectives: Comparison

1. Positive/Comparative/Superlative
2. Short adjectives/long adjectives/irregular adjectives
3. Opposites (prefixes, -ir, -un, -dis, etc.)
4. Adjectives ('-ed' vs. '-ing')
5. too + adjective = too big
6. not + adjective + enough = not warm enough

IV Articles

A/an (indefinite articles)
The (definite article)
No article (plural or uncountable nouns)

V Prepositions of time, place and movement

Time

after lunch
At 10 o'clock, at midnight
During the break
Before Christmas
In 1999, in April
On Sunday, on 1st April

Place

above the lake / below the clouds
At home, at the bank
Behind the tree
Between the bank
In the box
On the table
Under the bridge / over the table

Movement

Across the park
Along the river
Into the building
To / from (a town)

VI Question tags

VII First and Second Conditionals

- a. First Conditionals (if + Present Simple, will+infinitive)
- b. Second Conditionals (if + Past Simple, would+infinitive)

VIII Relative Clauses

to identify the person or thing we are talking about
Relative pronouns (who-for people, which-for things)

Fonetika i fonologija

- Fonetske vježbe: fonemi koji učenicima čine osobite teškoće,
- Osnovni obrasci intonacije rečenice,
- Uočavanje i pravilno interpretiranje samostalnih cjelina.

Stress
Pronunciation

-
- * Optimalne grupe u nastavi stranih jezika sastoje se od 12 do 18 učenika.
 - * U prvom i drugom razredu opće gimnazije nastavni fond za prvi strani jezik iznosi 105 časova godišnje odnosno 3 časa sedmično; u trećem i četvrtom razredu realizacija programa se odvija sa dva časa sedmično odnosno godišnje 70 časova u trećem i 60 časova četvrtom razredu.

ENGLESKI JEZIK

prvi strani jezik

II RAZRED

3 časa sedmično – 105 časova godišnje

Glavne odlike

Glavne odlike programskih sadržaja engleskog jezika u drugom razredu opće gimnazije čine koncept nastave za srednjoškolce na intermediate nivou; na toj osnovi treba izabrati savremeni udžbenik engleskog jezika namijenjen mladima.

Tematika koja se obrađuje i metodologija nastave moraju biti zanimljivi i prilagođeni srednjoškolskom uzrastu. Kao i u prvom razredu, treba koristiti interesantne i moderne sadržaje uz savremeni metodološki pristup, materijale na nivou intermediate, a u manjim razredima i lektiru višeg nivoa – *upper-intermediate*, koji pružaju mogućnost izbora, da bi motivirali svakog učenika na dobar rad i efikasno učenje engleskog jezika.

Ciljevi i zadaci

Engleski kao strani jezik u općoj gimnaziji je sastavni dio odgojno-obrazovnog procesa koji omogućuje učeniku širu komunikaciju u prostoru i vremenu. *Ciljevi i zadaci* su slični ili isti kao u prvom razred.

Jezičke vještine

Slušanje i razumijevanje govora – *Listening*

Praćenje i razumijevanje govornika kome je engleski maternji jezik - *native speaker*, te ozvučenog teksta koji emitira izvorni govornik stranog jezika na audio-kaseti ili pomoću komunikacijskih medija (radio, TV, telefonska poruka), su najčešći oblici sticanja ove jezičke vještine.

Usmeno izražavanje – *Speaking*

- Postavljanje pitanja i davanje odgovora o zadanom sadržaju,
- Kreativne govorne vježbe,
- Opisivanje likova i situacija,
- Prepričavanje pročitane ili odslušanog teksta, vlastitog ili tuđeg doživljaja, filma,
- Izvještaj o domaćoj zadaći ili prikupljenim informacijama.

Čitanje i razumijevanje teksta – Reading

- Čitanje i razumijevanje datog izvornog teksta (novinski članak, upute, književni tekst) koji je lingvistički i tematski dostupan učenicima,
- Čitanje i razumijevanje uputa u priručnicima koje sadrže informacije o jeziku,
- Osposobljavanje za upotrebu dvojezičnog i jednojezičnog rječnika.

Pismeno izražavanje – Writing

- Preoblikovanje rečenica i teksta,
- Pisanje bilješki iz odslušanog ili pročitanog teksta,
- Pisanje zabilješki za opis, prepričavanje, vođenje razgovora,
- Sastavljanje lakših tekstova po modelu,
- Sastavljanje poruka i prigodnih pisama.

Prevođenje

- Pismeno prevođenje tekstova srednje težine s engleskog na maternji jezik i obratno.
- Uočavanje i spoznavanje razlika u strukturama i načinima izražavanja u maternjem i engleskom jeziku.

Tematika

- Teme iz kulture i civilizacije zemalja engleskog govornog područja,
- Gradovi i regije Velike Britanije, USA, Australije i Kanade,
- Slobodno vrijeme (film, pozorište, TV, novele, muzika),
- Škola i učenje; usporedba školskih sistema,
- Porodica, prijatelji, zapošljavanje.
- Naučni trendovi
- Naučna fantastika

Vokabular

- Izbor i uvođenje novih riječi zasnovan na komunikacijskom kontekstu,
- Korištenje vlastitog učeničkog rječnika koje učenici sastavljaju prateći nastavu
- Upotreba razne literature i priručnika za vježbe vokabulara.
- Vježbe upotrebe novih i nepoznatih riječi u rečenicama.

Gramatičko gradivo

Programski sadržaji gramatičkog gradiva u drugom razredu opće gimnazije
Engleski kao prvi strani jezik : 3 časa sedmično – 105 časova godišnje
(Intermediate level)

WORD CLASSES

I Verbs: Tenses/Uses/Forms

1. Present Tenses
 - 1.1 Present Simple (activities that happen regularly/permanent situation/states)
 - 1.2 Present Continuous (activities going on at this moment/temporary activities)
 - 1.3 Present Perfect (activities starting in the past and continuing now/indefinite past/past events with results in the present)
 - 1.3.1. since/for
(since-a point in time when the activity began; for-the period of time that the activity has taken)
2. Past Perfect (an event that happened earlier)vs. Past Simple (an event in the past)
3. Present Perfect Continuous (for past activities with consequences in the present/repeated or prolonged activity in the recent past)
 - 3.1. Present Perfect Simple vs. Continuous (finished vs. continued actions)
4. The Future – Review of different forms
Focus – will/going to/may and might
5. State and Activity Verbs (e.g. realise/carry)
(State verbs-not usually used in continuous tenses e.g. agree, believe, hate, feel, etc.; activity verbs-can be used in simple and continuous tenses e.g. play, work, talk, smile,etc.)
 - a). verbs that can be both stative and dynamic (e.g. have)
6. Used to and Would (states vs. actions) – to talk about things that happened regularly in the past but no longer happen now.
7. Modals in the Past (had to/didn't have to/could/couldn't/was able to/wasn't able to)

8. Modals for Speculation – (present and past – might know, might be, might have been);
Modals – must, may, may not, might, can't, could.
9. The Passive (Present Simple, Past Simple, Present Continuous, Past Continuous, Present Perfect, Past Perfect; will, can, be going to)
10. Causatives – to have/get something done
(to say that we ask someone else to do something for us)
11. Multi-part verbs (e.g. turn over, get on with somebody, take off, pull up, etc.)

II Nouns

1. Countable nouns (can be singular or plural, e.g. a dog-dogs, a table-tables)
2. uncountable nouns (can only be singular, e.g. sugar, heat)
3. common expressions used with uncountable nouns (a piece of..., a spoonful of..., a glass of..., a bar of..., a slice of..., a news item,)

III Pronouns

1. Personal pronouns (nominative case: I, you, he, she, it, we, you, they)
Accusative case: me, you, him, her, us, them)
2. Compound personal pronouns (myself, yourself, himself, herself ourselves, yourselves, themselves)-emphatic and reflexive use.
3. Possessive pronouns (mine, yours, his, hers, ours, yours, theirs)
4. Reciprocal pronouns (each other, one another)

IV Adjectives

- a. compound adjectives (well-behaved, good-looking, blue-eyed, etc.)
- b. possessive adjectives (my, your, his, her, its, our, your, their)
- c. adjectives (opposites) - prefixes un-, dis-, in-, ir- il- , etc.

V Adverbs

- a. Adverbs of manner (e.g. well, kindly, unexpectedly, etc.)
- b. Adverbs of time and frequency (e.g. always, frequently, never, etc.)
- c. Adverbs of place and direction (e.g. above, down, there, etc.)
- d. Modifiers

VI Articles

1. Uses of the definite article
 - 1.1. geographical names (names of rivers – the Amazon, seas and oceans – the Mediterranean, mountain ranges – the Tatras, groups of islands – the Canary Islands)
 - 1.2 the + singular noun, species: e.g. the elephant.
 - 1.3 the + adjective (the poor, the rich, the disabled, the unemployed, the English, etc.)
2. a/an
 - 2.1. in front of singular nouns as examples of a group/category (e.g. a window,)
 - 2.2. when something is mentioned for the first time (e.g. a girl, a heavy rucksack)
3. No article
 - 3.1. in front of plural and uncountable nouns when we refer to people or things
in general (e.g. milk, snakes)
 - 3.2 . in front of names of continents e.g. Africa; towns and cities
e.g. Budapest;
lakes e.g. Lake Victoria; countries e.g. Turkey (but the Netherlands, the United States, etc.)
 - 3.3 . in front of names of airports, stations, streets: Heathrow Airport, Victoria Station, Oxford Street.

VII Determiners

all (of), none (of)
another, other, the other, the others
both (of), either (of), neither (of) each (of)
a few (of), a little (of)
a lot (of), lots (of)
many (of), much (of)
more (of), most (of)
some (of), any (of), no

VIII Conditionals

Zero conditional (If + Present Simple, Present Simple)

First conditional (If + Present Simple, will/won't + infinitive without to)
unless (used in first and zero conditionals)

Second conditional (If + Past Simple, would/could/might + infinitive without to)

Third conditional (If + Past Perfect, would/could/might + Perfect infinitive)

IX Wish and Should have

Wish:

wish + past tense expresses regrets about the present (e.g. I wish I knew.)

wish + past perfect expresses regrets about the past (e.g. I wish I had known)

Should:

a.should(n't) + infinitive without to – to suggest changes in the present
(e.g. The

classes should be smaller)

b.should(n't) + perfect infinitive – to express regrets about the past (e.g. I shouldn't have gone to that school)

X Reported Requests and Orders:

tell/ask/order someone + infinitive (e.g. She asked them to help her)

XI Reported Statements – changes in tenses, time expressions and pronouns.

XII Reported Questions – question words, word order, tenses.

XIII Infinitives and –ing form:

- verbs + -ing form: adore, avoid, consider enjoy, finish hate, like, love, etc...
- verbs + infinitive: afford, agree, choose, decide, help, expect, manage, would, like/love/prefer, etc...
- verbs which take both forms and change a meaning (e.g. stop)

Fonetika i fonologija

Vowel sounds

Difficult consonant sounds

Stress in compound words

Intonation (direct vs. reported – yes/no questions)

* Optimalne grupe u nastavi stranih jezika sastoje se od 12 do 18 učenika.

ENGLISKI JEZIK prvi strani jezik

III RAZRED

2 časa sedmično – 70 časova godišnje

Glavne odlike

Programski sadržaji engleskog jezika u trećem razredu opće gimnazije su na naprednom nivou - *upper-intermediate*.

Program sadrži cjelovito pokrivanje gramatičkih i leksičkih sistema engleskog jezika (*a comprehensive coverage of the grammatical and lexical systems of English*) u kombinaciji sa iscrpnim vježbanjima četiri poznate jezičke vještine u komunikativnom kontekstu (*reading, writing, speaking, listening*).

Izgrađen je jedinstven pristup razvoju vokabulara i na receptivnom i na produktivnom nivou.

Ciljevi i zadaci

Ciljevi i zadaci, pored navedenih u prezentaciji nastavnih sadržaja u prethodnim razredima, su da se učenici ohrabre i analiziraju sisteme praktične primjene jezika, da budu izloženi nizu izazovnih i zanimljivih vrsta tekstova tokom aktivnosti slušanja i razumijevanja govora (*Listening*) i čitanja (*Reading*). Učenici trebaju unositi vlastita iskustva i osjećaj za ostvarenje precizne i pouzdane upotrebe jezika - *accurate and confident language in use*.

Osnovni ciljevi i strukture nastavnog plana i programa trebaju da:

- navedu učenike na bolje učenje sa sadržajima koji su zanimljivi i dobro osmišljeni,
- se bave stvarima koje privlače pažnju i od direktnog su interesa za tinejdžere i ranu dob odraslih,
- pomažu učenicima da preciznije uče o svijetu, nauci, umjetnosti, životu...
- istaknu kulturni aspekt sa fokusom na različitim kulturama širom svijeta (npr. svadbe, festivali, i dr.) uz posebnu pažnju na zemlje engleskog govornog područja i dodatne informacije o bosanskoj kulturi i tradiciji.
- obezbijede gramatičku građu za obradu u okviru konteksta obrađivane teme,
- razvijaju sve četiri jezičke vještine i studentima predoče strategije komuniciranja, uz jasnu leksičku i funkcionalnu građu,
- omogućue učenicima korištenje strategija i jezika koji se usvaja u toku prethodne nastave,
- pomaže učenicima da komuniciraju na engleskom jeziku i da koriste kontekst za usvajanje nove leksike odnosno vokabulara.

Jezičke vještine

Za uspješnom rješavanjem komunikativnih zadataka i ostvarenje zadatih ciljeva moraju biti temeljito izgrađivane poznate četiri uslovno izdvojene jezičke vještine:

čitanje – *reading*, slušanje – *listening*, pisanje – *writing* i usmeno izražavanje – *speaking*

Čitanje i razumijevanje teksta – *Reading*

Učenici obrađuju raznovrsne zanimljive tekstove iz odabrane literature, časopisa i novina, elektronske pošte – *e-mail* i «dozirane» lektire – *graded readers* gdje rješavaju različite tipove zadataka. Pažnja se usmjerava najviše na kratke biografije, zabavne tekstove kao što su analiza rukopisa – grafologija, formalna i neformalna pisma i elektronska pošta – *e-mail*, zabavne priče iz novina i časopisa, izvodi iz književnih djela različitih žanrova, opisi ljudi i događaja, analize filmova i tekstova o putovanjima čovjeka u svemir i sl.

U prezentaciji nove građe i njenoj konsolidaciji, pored ranije spominjanih uspješnih oblika rada koriste se razne nove tehnike usvajanja i konsolidacije obrađenog gradiva.

Slušanje i razumijevanje govora – *Listening*

Slično radu u prvom i drugom razredu, učenici slušaju različite vrste govornika u raznim situacijama, dijalozima, monolozima, telefonskim razgovorima, informativnim tekstovima, opisivanjima, davanju prezentacija, praćenju kviza na radiju i televiziji, intervjui, i sve više demonstriraju svoje samopouzdanje i praktična znanja u aktivnom učešću u govornim aktivnostima na času i van škole.

Veoma su korisna slušanja monologa u kojima se opisuje neka osoba, predmet ili mjesto, intervjui sa tinejdžerima koji dolaze iz zemalja engleskog govornog područja, slušanje šala, anegdota, različitih oblika smijeha, ironije, muzičkih djela u kratkim kompozicijama, dijaloga, radio programa, muzike iz pojedinih filmova i sl.

Vještina slušanja i razumijevanja govora – *listening* se razvija kroz rješavanje niza različitih provjerenih tipova zadataka

Pismeno izražavanje – *Writing*

Pisanje – *Writing* je važna aktivnost u ostvarivanju uspješne komunikacije među učenicima i njihovim poznanicima širom svijeta. Ovim se razvijaju strategije razmišljanja o idejama – *thinking of ideas*, pripreme – *preparation* i sastavljanje bilješki za pisani sastav – *writing notes*, pisanje raznih sastava i eseja – *essays*, razrade ideja – *organising ideas*, te pouzdano korištenje znakova interpukcije – *punctuation*.

Pisanja – *writing* je veoma značajno danas u pismenim komuniciranjima preko interneta – *e-mail*, razmjena formalnih i neformalnih pisama – *letters and postcards*, davanju opisa mjesta, ljudi – *description of people and places*, profila najpoznatijih javnih radnika, glumaca, muzičara, sportista itd. – *star profile*, pisanja zabavnih

ličnih anegdota i šaljivih priča, kritičkih osvrti na film, članaka raznih vrsta sa formalnim i neformalnim stilom, i sl. Pisanje - *writing* je na znatno složenijem višem nivou u svakom pogledu u odnosu na drugi razred.

Usmeno izražavanje - *Speaking*

Jedan od najvažnijih praktičnih ciljeva učenja stranog jezika je vođenje razgovora i izlaganje vlastitih ideja. Najbolji rezultati se postižu u radu sa manjim grupama*. Nastavnici su obavezni pomagati učenicima da u sklopu obrađivane tematike budu u stanju tečno govoriti o sebi i zbivanjima u svijetu.

Raznovrsni zadaci se koriste u za vježbe usmenog izražavanja i razvijanja govorne strategije u usmenoj komunikaciji kao što su različite uloge u davanju i pribavljanju informacija – *roleplays*, kazivanje opisa ljudi - *describing people*, razgovori o svojim ranim sjećanjima i kazivanja o sebi – *talking about early memories*, vođenje rasprava o konkretnim predmetima ili pojmovima, planiranju nekih aktivnosti, učešća u diskusijama po grupama i prezentacija pred razredom na zadatu temu – *a class presentation of a chosen topic*, iznošenje vlastitih iskustava – *personal experiences*, i pričanje šala – *telling a joke*, razgovor o muzici (na primjer – lični ukus, reakcije na različite stilove u muzici), o nauci danas, robotici, rješavanje zadataka tipa kviza iz domena različitih naučnih disciplina.

Tematika

- Teme iz kulture i civilizacije zemalja engleskog govornog područja, i BiH
- Gradovi i regije zemalja engleskog govornog područja
- Slobodno vrijeme (književna djela različitih žanrova – odlomci, film, pozorište, novele, muzika),
- Škola i učenje; usporedba školskih sistema, formalna i neformalna korespondencija
- Porodica, prijatelji, zapošljavanje.
- Naučni trendovi, naučna dostignuća u različitim znanostima, neke zanimljivosti iz medicine,
- Naučna fantastika

Vokabular

- Izbor i uvođenje novih riječi zasnovan na komunikacijskom kontekstu,
- Korištenje vlastitog učeničkog rječnika koje učenici sastavljaju prateći nastavu
- Upotreba razne literature, rječnika i priručnika za vježbe vokabulara.
- Vježbe upotrebe novih i nepoznatih riječi i vještina razumijevanja u datom kontekstu.

Gramatičko gradivo

Programski sadržaji gramatičkog gradiva u trećem razredu opće gimnazije

Engleski kao prvi strani jezik : 2 časa sedmično – 70 časova godišnje

(Upper – Intermediate level)

1. Tenses and verb forms – Revision of tenses ; Review of different forms; Passive and active;

1.1. Present tenses

- 1.1.1. Present Simple
- 1.1.2. Present Continuous
- 1.1.3. Present Perfect
- 1.1.4. Present Perfect Continuous

1.2. Past tenses

- 1.2.1 Past Simple
- 1.2.2. Past Continuous
- 1.2.3. Past Perfect
- 1.2.4. Past Perfect Continuous

1.3. Ways of expressing futurity

- 1.3.1. Present Simple
- 1.3.2. Present Continuous
- 1.3.3. to be going to
- 1.3.4. Future simple
- 1.3.5. Future Continuous
- 1.3.6. Future Perfect
- 1.3.7. Time Clauses

1.4. Use of Continuous (progressive) and Perfective tenses and their verb forms (Additional exercises)

2. Modal verbs and expressions: (Revision)

2.1. Modals – must, may, may not, might, can't, could.

2.2. Modal verbs of Speculation about the present and the past (present and past – might know, might be, might have been);

2.3. Modal verbs in the past - had to, used to, would, should/shouldn't,

- could/couldn't, was/were able to
- 2.4. Modal verbs of prohibition, permission, obligation and exemption - must, can, mustn't, needn't
 - 2.5. Modal verbs of obligation and necessity - must, have to
 - 2.6. Modals of lack of obligation / necessity - needn't, do not have to, do not need to, needn't have done
 - 2.7. Other uses of modal verbs for *weak obligation or advice, ability, possibility, predictions for the future, intentions and spontaneous decisions, typical behaviour or habit in the present and in the past.*

3. Adjectives

- 3.1 Personality adjectives
- 3.2 Opinion adjectives
- 3.3 Comparatives and superlatives
- 3.4 Irregular comparative and superlative forms
- 3.5 Compound adjectives

4. Adverbs

- 4.1. Adverbs of manner (e.g. well, kindly, unexpectedly, etc.) - revision
- 4.2. Adverbs of time and frequency (e.g. always, frequently, never, etc.)- revision
- 4.3. Adverbs of place and direction (e.g. above, down, there, etc.) - revision
- 4.4. Modifiers- revision
- 4.5. Modifiers which cannot go with the adjectives

5. Prepositions (Revision)

- 5.1. Prepositions after adjectives
- 5.2. Prepositions after verbs and nouns
- 5.3. Prepositions in fixed expressions
- 5.4. Prepositions in informal sentences
- 5.5. Prepositions with passive forms
- 5.6. Prepositions in phrases
- 5.7. Prepositions in compound words
- 5.8. Prepositions ending a clause or sentence

6. Pronouns (Revision)

- 6.1. Personal pronouns (nominative case: I, you, he, she, it, we, you, they;

- accusative case: me, you, him, her, us, them) - revision
- 6.2. Compound personal pronouns (myself, yourself, himself, herself, ourselves, yourselves, themselves) – emphatic and reflexive use. – revision
- 6.3. Possessive pronouns (mine, yours, his, hers, ours, yours, theirs) – revision
- 6.4. Reciprocal pronouns (each other, one another) - revision
- 6.5. Relative pronouns: *who, which, that, whose, whom, where, when*
- 6.6. The pronouns *one* and *you* (=anyone)

7. Nouns and word formation

- 7.1. Countable nouns - revision
- 7.2. Uncountable nouns - revision
- 7.3. Common expressions used with uncountable nouns (a piece of..., a spoonful of..., a glass of..., a bar of..., a slice of..., a news item,) - revision
- 7.4. Confusing nouns (profits / benefits, career / course, clothes / dresses, fathers / parents, etc.) - revision
- 7.5. Some other confusing words
- 7.6. Wordbuilding
- 7.7. Compound words
- 7.8. Regular and irregular plural of nouns and special cases

Extension: British and American English, onomatopoeia

8. Determiners

- 8.1. a lot , lots (of)
- 8.2. many , much
- 8.3. more , most
- 8.4. some , any (of)
- 8.5. a / an / the (articles + no article)
- 8.6. the other / the second / the another
- 8.7. all
- 8.8. a / an / another
- 8.9. possessives: my, your, his, her, its, our, their
- 8.10 demonstratives: this / that, these / those

9. Relative Clauses

- 9.1. Types of relative clauses -revision
- 9.2. Defining relative clauses
- 9.3. Non-defining relative clauses
- 9.4. Co-ordinate relative clauses
- 9.5. Reduced relative clauses

10. Verb patterns

- 10.1. Infinitives vs –ing and –ed forms :
- 10.2. Verbs + -ing form: adore, avoid, consider, enjoy, finish, hate, like, love, etc.- revision
- 10.3. Verbs + infinitive: afford, agree, choose, decide, help, expect, manage, would like/love/prefer, etc... - revision
- 10. 4. Verbs which take both forms and change a meaning (e.g. stop) – revision
- 10. 5. Uses of Present and Past Participles in tenses - revision

11. Multi-part Verbs

(Two-word verbs and three-word verbs)

- 11.1. Verbs with prepositions
- 11.2. Verbs with and without an object
- 11.3. Multi-part verbs with *get* , *take*

12. Idiomatic language, proverbs and fixed phrases

- 12.1. Idiomatic expressions
- 12.2. Fixed phrases (with and without articles)
- 12.3. Abbreviations
- 12.4. Proverbs

13. Linking words

- 13.1. Sequence linkers
- 13.2. Reason and purpose
- 13.3. *So* and *such*
- 13.4. *Either ...or*, *neither ...nor*,
- 13.5. Linking with participles

14. Punctuation

(Revision)

Punctuation in formal and informal writing

15. Phonology

- 15.1. Difficult vowel and consonant sounds - revision
- 15.2. Pronunciation: Word stress;
- 15.3. Pronunciation: Contractions
- 15.4. Pronunciation: Emphasis
- 15.5. Stress and intonation (in changing the meaning of a sentence); modifiers

16. Additional short stories and poems in English

for teachers of small classes and groups (selected texts according to the teacher's choice from students' book or other convenient resources)

* Optimalne grupe u nastavi stranih jezika sastoje se od 12 do 18 učenika.

ENGLESKI JEZIK

prvi strani jezik

IV RAZRED

2 časa sedmično – 60 časova godišnje

Glavne odlike

Programski sadržaji engleskog jezika u četvrtom razredu opće gimnazije su kao i u trećem razredu na naprednom nivou - *upper-intermediate* . U razredima sa manjim brojem učenika koji brže napreduju nastavnici trebaju proširiti svoj rad na višem nivou - *advanced level* ukoliko to bude izvodljivo.

Program sadrži cjelovito pokrivanje gramatičkih i leksičkih sistema engleskog jezika (*a comprehensive coverage of the grammatical and lexical systems of English*) u kombinaciji sa iscrpnim vježbanjima četiri poznate jezičke vještine u komunikativnom kontestu (*reading, writing, speaking, listening*) . Izgrađen je jedinstven pristup razvoju vokabulara i na receptivnom i na produktivnom nivou.

Ciljevi i zadaci

Ciljevi i zadaci su da se učenici ohrabre i analiziraju sisteme praktične primjene jezika, da budu izloženi nizu izazovnih i zanimljivih vrsta tekstova i praktičnih vježbanja tokom aktivnosti slušanja i razumijevanja govora (*Listening*) i čitanja (*Reading*). Učenici trebaju unositi vlastita iskustva i osjećaj za ostvarenje precizne i pouzdane upotrebe jezika - *accurate and confident language in use*.

Osnovni ciljevi i pažnja nastavnog plana i programa trebaju da:

- navedu učenike na bolje učenje sa sadržajima koji su zanimljivi i dobro osmišljeni,
- se bave stvarima koje privlače pažnju i od direktnog su interesa za tinejdžere i ranu dob odraslih,
- pomažu učenicima da preciznije uče o svijetu, nauci, umjetnosti, životu...
- istaknu kulturni aspekt sa fokusom na različitim kulturama širom svijeta (npr. svadbe, festivali, i dr.) uz posebnu pažnju na zemlje engleskog govornog područja i dodatne informacije o bosanskoj kulturi i tradiciji.
- obezbijede gramatičku građu za obradu u okviru konteksta obrađivane teme,
- razvijaju sve četiri jezičke vještine i studentima predložite strategije komuniciranja, uz jasnu leksičku i funkcionalnu građu,
- omoguće učenicima korištenje strategija i jezika koji se usvaja u toku prethodne nastave,
- pomaže učenicima da komuniciraju na engleskom jeziku i da koriste kontekst za usvajanje nove leksike odnosno vokabulara.

Jezičke vještine

Za realizaciju komunikativnih zadataka i ostvarenje programskih ciljeva moraju biti temeljito izgrađivane poznate četiri uslovno izdvojene jezičke vještine:

čitanje – *reading*, slušanje – *listening*, pisanje – *writing* i usmeno izražavanje – *speaking*

Čitanje i razumijevanje teksta – *Reading*

Učenici rade na raznovrsnim zanimljivim tekstovima iz odabrane literature, časopisa i novina, elektronske pošte – *e-mail* i «dozirane» lektire – *graded readers* gdje rješavaju različite tipove zadataka. Pažnja se usmjerava najviše na kratke biografije, zabavne tekstove kao što su analiza rukopisa – grafologija, formalna i neformalna pisma i elektronska pošta – *e-mail*, zabavne priče iz novina i časopisa, izvodi iz književnih djela različitih žanrova, opisi ljudi i događaja, analize filmova i tekstova o putovanjima čovjeka u svemir i tekstovi iz nauke kao što je npr. genetički inženjering i drugo.

U prezentaciji nove građe i njenoj konsolidaciji, pored ranije spominjanih uspješnih oblika rada koriste se razne nove tehnike usvajanja i konsolidacije obrađenog gradiva.

Slušanje i razumijevanje govora – *Listening*

Slično radu u prethodnim razredima, učenici slušaju različite vrste govornika u raznim situacijama, dijalozima, monolozima, telefonskim razgovorima, informativnim tekstovima, opisivanjima, praćenju kviza na radiju i televiziji, intervjuima, i sve više demonstriraju svoje samopouzdanje i praktična znanja u aktivnom učešću u govornim aktivnostima na času i van škole.

Veoma su korisna slušanja monologa u kojima se opisuje neka osoba, predmet ili mjesto, intervjui sa tinejdžerima koji dolaze iz zemalja engleskog govornog područja, slušanje šala, anegdota, različitih oblika smijeha, ironije, prepoznavanje raspoloženja ljudi na osnovu slušanog govornog iskaza, muzičkih djela u kratkim kompozicijama, dijaloga, praćenje predavanja o nauci putem radio programa, slušanje izvještaja – na primjer o siromaštvu u svijetu, iskustava sa putovanja, muzike iz filmova i sl.

Vještina slušanja i razumijevanja govora – *listening* se razvija kroz rješavanje niza različitih provjerenih tipova zadataka

Pismeno izražavanje – *Writing*

Pisanje – *Writing* je važna aktivnost u ostvarivanju uspješne komunikacije među učenicima i njihovim poznanicima širom svijeta.. Ovim se razvijaju strategije razmišljanja o idejama – *thinking of ideas*, pripreme – *preparation* i sastavljanje bilješki za pisani sastav – *writing notes*, sastavljanje pisama formalnog i neformalnog stila – *a formal and informal letters – formal style*, pisanje raznih sastava i eseja – *essays*, razrade ideja – *organising ideas*, pisanje izvještaja sa istraživanjem materijala za njih – *a report – finding source material for reports*, te pozdano korištenje znakova interpunkcije – *punctuation*.

Pisanje– *writing* je veoma značajno danas u pismenim komuniciranjima preko interneta - *e-mail*, razmjeni formalnih i neformalnih pisama – *letters and postcards*, davanju opisa mjesta, ljudi – *description of people and places*, profila najpoznatijih javnih radnika, glumaca, muzičara, sportista i sl. - *star profile*, pisanja zabavnih ličnih anegdota i šaljivih priča, kritičkih osvrti na film, članaka raznih vrsta sa formalnim i neformalnim stilom, i sl. Pisanje - *writing* je na malo složenijem višem nivou u odnosu na treći razred. Naročitu pažnju treba posvetiti pisanju eseja, formalnim stilovima različitih pisanih formi u poslovnom i književnom okruženju, raznih izvještaja i formalnih pisama.

Usmeno izražavanje - *Speaking*

Jedan od najvažnijih praktičnih ciljeva učenja stranog jezika je vođenje razgovora i izlaganje vlastitih ideja; realizacija svih nastavnih sadržaja u učenju stranog jezika je najefikasnije u malim grupama.*

Nastavnici su obavezni pomagati učenicima da u sklopu obrađivane tematike budu u stanju tečno govoriti o sebi i zbivanjima u svijetu. Obratiti pažnju na usvojene standarde vođenja službenih razgovora, direktnih i putem telefona, rješavanje problema, usmene rasprave o svjetskim trendovima u različitim oblastima, medicina na primjer, savjetodavne uloge u demonstriranim raspravama i sl.

Raznovrsni zadaci se koriste u za vježbe usmenog izražavanja i razvijanja govorne strategije u usmenoj komunikaciji kao što su razgovor o budućim trendovima u medicini, o postavljanju ili izbjegavanju problema, o godišnjim odmorima i putovanjima u nepoznate krajeve, o prirodnim fenomenima i katastrofalnim posljedicama po ljude – poplave, zemljotresi i pružanje pomoći u takvim situacijama, vođenje rasprava o raznim stvarima – fotografija na primjer, o novim trendovima u društvu, rješavanju problema maloljetničke delikvencije i kriminala, učešće u raspravama o konfliktnim situacijama i vođenju ratova. Nastavnici iznose i sva druga aktuelne pitanja na raspravu, koja ne narušavaju moralni kodeks škole a mogu doprinijeti aktivnoj ulozi učenika kao sudionika odnosno subjekta u nastavnom procesu. Učenici u vježbama govorne komunikacije takođe imaju različite uloge u davanju i pribavljanju informacija (*roleplays*), kazivanju opisa ljudi i vođenju razgovora o svojim ranim sjećanjima o događajima u prošlosti.

Tematika

- Teme iz kulture i civilizacije zemalja engleskog govornog područja i BiH
- Gradovi i regije zemalja engleskog govornog područja; putovanja širom svijeta
- Slobodno vrijeme (književna djela različitih žanrova – odlomci, film, pozorište, novele, muzika),
- Škola i učenje; usporedba raznih školskih sistema, formalna i neformalna korespondencija
- Porodica, prijatelji, zapošljavanje.
- Naučni trendovi, naučna dostignuća u različitim znanostima, neke zanimljivosti iz medicine,
- Naučna fantastika i kloniranje živih bića.

Vokabular

- Izbor i uvođenje novih riječi zasnovan na komunikacijskom kontekstu,
- Korištenje vlastitog učeničkog rječnika koje učenici sastavljaju prateći nastavu
- Upotreba razne literature, rječnika i priručnika za vježbe vokabulara.
- Vježbe upotrebe novih i nepoznatih riječi i vještina razumijevanja u datom kontekstu.

Gramatičko gradivo

Programski sadržaji gramatičkog gradiva četvrtom razredu opće gimnazije
Engleski kao prvi strani jezik : 2 časa sedmično – 60 časova godišnje
(Upper-Intermediate & Advanced level)

1. Tenses and verb forms – Revision of different forms of tenses used in the texts - remedial work, if necessary; Passive and active;

1.1. Present tenses

1.2. Past tenses

1.3. Future tenses

2. Modal verbs and expressions:

2.1. Modals – must, have to, may, may not, might, can, can't, could, need, needn't, ought to, should, shouldn't, will, would, wouldn't; - Revision

2.2. Various uses of modal verbs

2.2.1. Modal verbs of Speculation about the present and the past (present and past – might know, might be, might have been); - Revision

2.2.2. Modal verbs in the past - had to, used to, would, should/shouldn't, could/couldn't, was/were able to

2.2.3. Modal verbs of prohibition, permission, obligation and exemption - must, can, mustn't, needn't; - Revision

2.2.3. Modal verbs of obligation and necessity - must, have to; - Revision

2.2.4. Modals of lack of obligation / necessity - needn't, do not have to, do not need to, needn't have done; - Revision

2.3. Other uses of modal verbs for *weak obligation or advice, ability, possibility, predictions for the future, intentions and spontaneous decisions, typical behaviour or habit in the present and in the past.* – Revision

3. Adjectives

(Remedial work, if necessary)

4. Adverbs

(Remedial work, if necessary)

5. Prepositions

5.1. Position, order and direction of prepositions

5.2. Prepositions after verbs and nouns

5.3. Prepositions in phrases

5.4. Prepositions in compound words

5.5. Prepositions ending a clause or sentence

6. Nouns and word formation

6.1. Countable nouns - revision, if necessary

6.2. Uncountable nouns - revision, if necessary

6.3. Compound words

6.4. Wordbuilding with prefixes and suffixes

7. Conditionals

7.1. Zero conditional (If + Present Simple, Present Simple) - revision

7.2. First conditional (If + Present Simple, will/won't + infinitive without to)- revision

Unless used in first and zero conditionals - revision

7.3. Second conditional (If + Past Simple, would/could/might + infinitive without to)

7.4. Third conditional (If + Past Perfect, would/could/might + Perfect infinitive)

7.5. Mixed conditionals - presentation

8. Wish , Should , Ought, If only

(Revision; Emphatic structures)

9. Reporting

9.1. Reported Requests and Orders

(Revision)

9.2. Reported Statements and questions– changes in tenses, time expressions and pronouns, question words, word order, reporting verbs and patterns of reporting verbs

9.3. Impersonal report structures

10. Verb patterns

10.1. Infinitives vs –ing and –ed forms :

- 10.1.1. Verbs + -ing form: adore, avoid, consider, enjoy, finish, hate, like, love, etc.- revision
- 10.1.2. Verbs + infinitive: afford, agree, choose, decide, help, expect, manage, would like/love/prefer, etc... - revision
- 10.1.3. Verbs which take both forms and change a meaning (e.g. stop) – revision
- 10.1.4. Passive infinitives

10.2. Perfective verb forms

10.3. Patterns of reporting verbs

10.4. Verb patterns *used to*, *be used to*, *get used to*, and *see/hear/watch/notice* somebody *do* something;

10.5. Uses of Present and Past Participles in tenses, in the passive, as adjectives and in participle clauses (1. instead of full relative clauses - relative clauses, 2. as adverbial clauses)

11. Multi-part verbs in conversation and written language

- 11.1. Verbs with prepositions - revision
- 11.2. Verbs with and without an object - revision
- 11.3. Multi-part verbs with different meanings
- 11.4. Multi-part verbs in fixed expressions

12. Idiomatic language, proverbs and fixed phrases

- 12.1. Idiomatic expressions
- 12.2. Fixed phrases
- 12.3. Abbreviations in contemporary English
- 12.4. Proverbs

13. Linking words and expressions

- 13.1. Formal linkers: a review
- 13.2. Reason and purpose: a review
- 13.3. Reason and result
- 13.4. Concession and contrast
- 13.5. Condition

14. Sentences - revision

- 14.1. Complex sentences (Persuasion)
- 14.2. Complex sentences (Emphasis)

15. Pronunciation

- 15.1. Word stress - revision
- 15.2. Consonant and vowel sounds / spelling
- 15.3. Strong and tentative suggestions
- 15.4. Politeness
- 15.5. Mood
- 15.6. Assimilation and elision
- 15.7. Emphatic stress
- 15.8. Stress in multi-part verbs
- 15.9. Shifting word stress

16. Punctuation

Revision of the punctuation marks

17. Additional short stories and poems in English

for teachers of small classes and groups (selected texts according to the teacher's choice from students' book or other convenient resources)

* Optimalne grupe u nastavi stranih jezika sastoje se od 12 do 18 učenika.

ENGLESKI JEZIK

drugi strani jezik

I RAZRED

2 časa sedmično – 70 časova godišnje

Glavne odlike

Programski sadržaji su koncipirani za učenike koji počinju učiti engleski jezik u srednjoškolskoj fazi svog obrazovanja. Omogućavaju učenicima da dostignu nivo na kom će koristiti i razumjeti engleski jezik u nizu stvarnih i praktičnih životnih situacija.

Glavne odlike ovog programa su :

- Prezentiranje niza varijacija engleskog jezika kao jezika međunarodnog komuniciranja
- Jezički sadržaji neophodni za jednostavnu i istovremeno uspješnu komunikaciju kako u društvenom tako i profesionalnom kontekstu
- Pristup nastavi koja u centru pažnje ima učenike kao aktivne sudionike i njihov rad i osigurava im najefikasnije učenje jezika
- Autentični usmeni i pismeni materijali sa pažljivom gradacijom postavljenih zadataka i tekstova u skladu sa nivoom napredovanja učenika
- Učenje u ambijentu međunarodnog okruženja i razvijanje duha tolerancije, humanizma i etičkih principa
- Sistematično i pažljivo utvrđivanje gradiva
- Kompatibilnost sa brojnim video i kompjuterski dizajniranim kursevima na ovom nivou u svrhu konsolidacije i proširivanja gradiva.

Ciljevi i zadaci

Edukativni ciljevi

Osnovni edukativni ciljevi ovog programa su u domenu strategija i jezičkih vještina koje doprinose što uspješnijem procesu učenja, kako slijedi:

- Ohrabrivati pozitivni stav prema učenju jezika
- Pomoći učeniku da izvršava niz jednostavnih komunikativnih zadataka od samog početka nastave
- Podizati učeničko povjerenje u komunikativnim situacijama na motivirajući način
- Izlagati učenika širem spektru regionalnih i nacionalnih varijacija engleskog jezika i karakterističnim iskazima autentičnog savremenog govornog jezika
- Poticati i istraživati upotrebu engleskog jezika kao sredstva međunarodnog komuniciranja sa akcentom na najnoviju praksu, *e-mail* naprimjer, uz ohrabrivanje učenika da samostalno nastave učenje
- Uspostaviti solidnu leksičku osnovu i brojne jezičke strukture i funkcije

- Pomoći učenicima da prepoznaju relativnu važnost tečnog i tačnog izražavanja u komunikativnim situacijama
- Omogućiti učenicima da se privikavaju na novostečene jezičke kompetencije u skladu sa svojim posebnim ličnim potrebama
- Obezbijediti niz optimiziranih aktivnosti za rad na usvajanju jezičkih struktura i slobodna i spontana vježbanja i razvijati strategije efikasnog učenja engleskog jezika
- Koristiti realistične komunikativne zadatke kao sredstvo ocjenjivanja napredovanja učenika i prezentirati koliko su uznapredovali
- Obezbijediti raznolike i stimulativne sadržaje koji će integrirati učenička lična osjećanja i iskustvo u procesu učenja i uz ugodnu atmosferu u radu omogućiti svakom učeniku da napreduje u skladu sa svojim individualnim nivoima mogućnosti i interesa
- Ohrabrivati učenike da preuzimaju odgovornost za ono što trebaju naučiti i primijeniti u praksi

Komunikativni zadaci

Komunikativni zadaci koje će učenici moći obavljati predstavljaju ključne jezičke vještine koje učenici demonstriraju u nizu ciljnih situacija, kao što su:

- Identificirati i predstaviti sebe i druge
- Međusobno upoznavanje i pozdravi
- Tražiti i davati lične podatke u vezi dobi, adrese, pola, bračnog statusa, državljanstva, zanimanja, porodice, itd.
- Razumjeti i popuniti formulare u kojima se daju lični podaci
- Razumjeti i pisati kratka jednostavna pisma u kojima se daju lični podaci
- Opisati svoje lične i profesionalne sposobnosti, o onome šta se može učiniti
- Govoriti o poslovima drugih ljudi
- Opisati vrste smještaja ljudi: namještaj, sobe, kuće, itd.
- Opisati školu, učionicu i sl.
- Razumjeti i pisati jednostavna pisma u kojima se traži informacija o porodičnom životu
- Opisivati geografske odlike zemalja, regija, gradova, i razvijati svijest o okolišu, itd.
- Razumjeti i pisati kratka pisma ili popunjavati dokumente u kojima se traže informacije o zemljama, regijama, gradovima, itd.
- Traženje i davanje uputa za kretanja u nepoznatom gradu
- Razgovor o danima u sedmici, vremenu po satu i vremenskim prilikama
- Razgovarati o svakodnevnim rutinskim aktivnostima i navikama
- Pričati o odijevanju i ličnom izgledu
- Govoriti o onome što nam se sviđa ili ne sviđa - izražavanje emocija i mišljenja
- Razgovarati o slobodnim aktivnostima: bavljenje nekim radom, sportom, hobiem...
- Tražiti i davati informacije u vezi sa bavljenjem navedenim slobodnim aktivnostima
- Uobičajeni načini upućivanja, prihvatanja i odbijanja poziva u svakodnevnom društvenom životu
- Razumijevanje i pisanje pisama i drugih dokumenata koji se tiču slobodnih aktivnosti
- Razgovarati o putovanjima :transportna sredstva

- Traženje i davanje informacija o putnim aranžmanima u domenu usvojenog vokabulara i jezičnih vještina
- Upotreba telefona
- Obavljanje jednostavnih komercijalnih transakcija: u prodavnici, ugostiteljskom objektu i sl.
- Postavljanje pitanja i davanje odgovora u različitim situacijama
- Opisivanje predmeta: veličina, materijal, boja i sl.
- Razumijevanje pisanih i usmenih instrukcija i propisa
- Traženje i davanje jednostavnih instrukcija
- Traženje i davanje dozvole
- Govorenje ljudima šta da rade
- Uobičajeni jednostavni načini izražavanja žaljenja i izvinjavanja u vezi ponašanja, počinjenog djela, i sl.

Tematika i vokabular

Tematika i vokabular u početnoj nastavi engleskog jezika se prvenstveno baziraju na životnom ambijentu i radu učenika iz kog se može u izvjesnoj mjeri pratiti i kulturološki aspekt života u zemljama engleskog govornog područja. Obavezno je praćenje trendova savremenog načina života u stvarnom svijetu i orijentacija na međunarodno okruženje u kom svoje značajno mjesto ima Bosna i Hercegovina kao država u kojoj učenici izučavaju engleski kao strani jezik. Ukoliko nastavnici u udžbenicima po kojima izvode nastavu nemaju osnovne podatke o zemlji u kojoj se uči jezik - BiH, dužni su ih faktografski na jasan i jednostavan način prezentirati učenicima na materijalima koje bi dijelili na času - *handouts*.

Na ovom nivou nastave u prvom planu su porodica i kultura življenja, škola, druženje mladih, aktivnosti u slobodnom vremenu, stvari koje se mogu i ne mogu uraditi kod kuće, sport, hobi, kulturne znamenitosti i putovanja.

Usvajanje vokabulara se ne zasniva na principu da se razumije svaka riječ u tekstu, već na kompleksnom procesu koji podrazumijeva upoznavanje, učenje i upotrebu vokabulara u kontekstu. U radu se naglašavaju ključne riječi a učenici postupno usvajaju sve važne nove riječi kroz rad na času, kod kuće i uz korištenje preporučenog odgovarajućeg rječnika. Savremeni udžbenici danas sve češće kao prilog imaju i svoje mini-rječnike koji mogu biti od velike koristi i pomoći učenicima da efikasnije koriste svoje vrijeme. Slikovni rječnici sa ilustracijama i fotografijama su najpotrebniji u ovoj fazi učenja i treba ih koristiti kadgod se ukaže prilika. Učenicima se preporučuje da svakodnevno, prema vlastitom izboru i željama, u svoje namjenske bilježnice, unose nove riječi, fraze i izraze koje uče uz navođenje primjera njihove primjene. U tu svrhu neophodno je predstaviti i razvijati vještine klasificiranja, bilježenja i učenja vokabulara po tematskim grupama - *topic groups*.

Savremena metodika nastave stranih jezika, naročito engleskog jezika, posjeduje objavljenu bogatu literaturu koju kao pomoć nastavnici u realizaciji nastave trebaju imati na raspolaganju.

Jezičke vještine

Jezičke vještine - *skills* su nedjeljive u nastavnom procesu i samo se uslovno dijele na četiri nastavna područja: Čitanje i razumijevanje teksta - *reading*, slušanje i razumijevanje govora - *listening*, pismeno izražavanje - *writing* i usmeno izražavanje - *speaking*. Ovom podjelom se ističe priroda jezičkih znanja, navika i umijeća koje učenici usvajaju istovremeno, a nikako na odvojenim namjenskim časovima. Kroz integralni nastavni proces je jedino moguće raditi na sticanju vještina - *skills work* i ostvarivati zadate ciljeve i osposobiti učenike za uspješno rješavanje postavljenih komunikativnih zadataka.

Čitanje i razumijevanje teksta - *Reading*

Bez obzira na ograničeni nivo engleskog jezika učenici trebaju čitati različite tipove tekstova kao što su pisma, prospekti, brošure, različite vrste opisivanja, bilješke, formulari, e-mail poruke, putokazi, poster, kratki jednostavni narativni tekstovi i sl. U manjim grupama gdje učenici mogu brzo napredovati nastavnici uvode dodatno čitanje - *reading* iz prikladnih izvora kao što su udžbenici, nastavnikov vlastiti izbor u formi materijala koji se dijeli učenicima na času - *handouts* i sl.

Tekstovi za obradu trebaju biti raznoliki a razumijevanje utvrđivano i provjeravano najprikladnijim postupcima primjenom najsavremenijih metoda gdje se u prvi plan stavlja učenik sa svojom kreativnošću. Preporučuju se raznoliki tipovi zadataka kao što su pretkazivanje - *prediction*, popunjavanje tabela - *table completion*, dopuna u bilješkama - *notes*, pitanja sa ishodom tačno/netačno - *true/false questions*, spajanje teksta sa slikama - *matching texts with pictures*, spajanje pasusa sa temama - *matching paragraphs with topics*, slaganje tema - *sequencing topics*, usaglašavanje slika ili tekstova - *sequences pictures or texts*, te čitanje zbog specifičnih informacija - *reading for specific information*, odnosno čitanje u svrhu davanja tačne informacije - *reading for accuracy* ili ispravljanja netačne informacije - *false information*.

Slušanje i razumijevanje govora - *Listening*

U startnoj fazi učenja jezika najprikladniji način čine dijalozi u kojima sudjeluju likovi koji se često pojavljuju u novim situacijama i pričama koje kroz dalji rad dobivaju svoje nastavke. Učenici treba da slušaju i razumijevaju razne vrste govornika u neformalnoj konverzaciji, intervjuima, recitacijama i pjesmama, te da učestvuju aktivno u jednostavnoj konverzaciji u različitim situacijama.

Ovom prilikom se primjenjuju adekvatni metodološki postupci vježbanja i utvrđivanja gradiva kroz rješavanje različitih vrsta zadataka kao što su provjera predvidljivosti - *checking predictions*, popunjavanje izostavljenog sadržaja - *gap fills*, prepoznavanje opisa ljudi - *matching description and people*, diktat - *dictation*, pronalaženje razlika između tekstova koji se čitaju i slušaju - *finding discrepancies between reading and listening texts*) i ukazivanje na specifične detalje.

Pismeno izražavanje - Writing

U početnoj fazi učenja jezika uz govornu komunikaciju se istovremeno uvodi i pismeno izgrađivanje vještina, navika i umijeća neophodnih za uspjeh učenika u realizaciji postavljenih ciljeva i zadataka. Uvođenje *pisanja* se uvodi veoma postupno i pažljivo.

Savremeni životni tokovi nas upućuju na raznovrsne zadatke u pismenom izražavanju među kojima prioritetnu ulogu imaju kompjuterska korespondencija - *e-mails*, opisivanje porodice - *a description of a family*, opisivanje prostorije - *a description of a room*, školski raspored časova - *a school timetable*, opisivanje mjesta življenja - *a description of a place*, obrazac - *a form*, opisivanje jednog školskog dana - *a description of a school day*, pismo prijatelju s kojim se dopisujemo - *a letter to a penfriend*, prospekt sa informacijama za turiste - *a tourist information leaflet*, jednostavan kratki sastav - *a short composition*, i dr.

Realizacija ovih aktivnosti treba biti metodički pravilno urađena, na zanimljiv način tako da su učenik i njegove aktivnosti u centru pažnje. Učenicima se prilazi tako da u pismenom izražavanju prepoznaju pomoć u ostvarenju kreativne komunikativne aktivnosti, a nikako da *pisanje* prihvataju kao *puko pisanje* sastava zbog nastavnika.

Čak i u najranijoj fazi učenja jezika neophodno je prezentirati osnovne strategije pisanja kao što su razmišljanje o ideji - *thinking of ideas*, priprema - *preperation*, organizacija ideja - *organisising ideas* i bilješke za pisani sastav - *writing notes*.

Neosporno je da se od samog početka uvedu neizostavni znaci interpukcije - *punctuation* kao što su upotreba velikog slova - *capital letters*, zarezi pri nabranjanju - *commas in lists*, znaci uzvika - *exclamation marks*, tačke - *full stops* i znak pitanja - *question mark*.

Usmeno izražavanje - Speaking

Vođenje razgovora i izlaganje svojih misli na engleskom jeziku je jedan od najvažnijih praktičnih ciljeva ove nastave. Mora se imati u vidu da je to u početnoj fazi veoma teško, ali kad se ostvari željeni rezultat nakon napornog rada, iako na skromnom nivou, *govor* djeluje kao nagrada svim učesnicima u nastavnom procesu, a posebno zadovoljstvo imaju učenici u grupi i njihovi nastavnici; zadovoljstvo ove vrste može se uporediti sa raspoloženjem roditelja i njihove djece kad *progovore*.

Usmeno izražavanje se svakako mora pažljivo izgrađivati kroz brojne, raznovrsne i zanimljive komunikativne aktivnosti kojima nastavnici raspolažu u savremenoj udžbeničkoj literaturi i specijalnim priručnicima priređenim za nastavnike.

Posebno treba insistirati na vježbanjima koja dozvoljavaju učenicima da govore o sebi, svojoj školi, svom rodnom mjestu, svojoj državi Bosni i Hercegovini i događajima u kojima oni učestvuju, kadgod za to ima mogućnosti u okviru tematike i vokabulara koji se obrađuju u konkretnoj situaciji.

Tipični zadaci u usmenom izražavanju u početnoj fazi učenja engleskog kao stranog jezika su gramatičke dril-vježbe - *guided drills of grammar points* koje vode ka slobodnije kombiniranim vježbanjima, igrokazi u kojima su učenici nosioci uloga - *roleplays*, aktivnosti popune praznina sa informacijama - *information gap activities*, igre i kvizovi - *games and quizzes*, intervjui i ankete - *interviews and questionnaires*, kazivanje bajki odnosno priča - *storytelling* i usmjeravane diskusije - *guided discussions*, te demonstriranje vještina prijenosa informacija - *information transfer*.

Pošto prisustvo velikog broja učenika u razredu može znatno usporiti napredovanje u radu, u prvoj godini nastave *na svim časovima engleskog jezika treba učenike dijeliti na dvije grupe do 20 učenika.** Ovo je neophodno za ostvarivanje intenzivne govorne aktivnosti svakog učenika ponaosob, u svrhu ujednačavanja i podizanja na viši nivo znanja, navika i umijeća govora.

Funkcije usmenog izražavanja su uglavnom koncentrirane na značenje i upotrebu engleskog jezika u komunikativnim situacijama prilikom upoznavanja ljudi, zahvaljivanja, pozdravljanja pri dolasku i rastanku, u razgovorima o porodicama i mjestima boravka, školi, i druge - navedene u poglavlju *Komunikativni zadaci*.

Gramatičko gradivo i fonologija

Programski sadržaji gramatičkog gradiva u prvom razredu opće gimnazije
Engleski kao drugi strani jezik : 2 časa sedmično – 70 časova godišnje*
(*Beginners & false beginners*)

I Verbs:

1. Tenses/Uses/Forms

- 1.1. Present of : *to be, to have, have got*
- 1.2. *There is, there are* (affirmative, negative and question forms)
- 1.3. Present Simple Tense (all forms);
- 1.4. Present Continuous (activities going on at this moment/temporary activities)
- 1.5. Imperatives (affirmative and negative)
- 1.6. *Yes / No* questions
- 1.7. *Wh-questions* (Who, what, where, when, why, how/how often, etc.)
- 1.8. Verbs *like, love, hate* + *noun / -ing*
- 1.9. Multi-part verbs: look at, listen to, get up, sit down/up, etc.
- 1.10. Expressions: verb *go* + *-ing*

2. Modal Verbs

Can / can't (ability and permission))

II Determiners

Some / any (affirmative, negative and questions)

A / an, possessive 's

This / that; these / those

A/an (indefinite articles)

The (definite article)

No article (plural or uncountable nouns)

Possessive adjectives

III Adverbs

Adverbs (e.g. fast, well, brilliantly - affirmative and negative forms)

IV Prepositions of time, place and movement

From (place)

At, in, on (place)

On (place)

On; in, at (time)

To (direction)

By, in, on, to (with means of transport)

Near , next to (place)

V Nouns

Singular and plural of nouns

VI Pronouns

Personal pronouns / nominative and objective case

VII Adjectives

Descriptive adjectives of different forms

(e.g. bad, big, good, new, old, small, cheap, boring, interesting, beautiful, expensive, famous, fantastic, historic, terrible, ancient, modern, magnificent, etc.)

VIII Punctuation

Capital letters

Short forms

Full stops
Commas
Apostrophes

IX Numbers

Numbers to 100

X Linking

Linking with *but*
Linking with *then*
Linking with *and*

Fonologija - Phonology

Za uvježbavanje izgovora, osim izravnog govora nastavnika na času, koriste se razne tehnike, uključujući multimedijalne prezentacije i slušanje programom predviđenih materijala sa snimljenim govorom ljudi kojima je engleski maternji jezik - *native speakers* i snimanje svojih vlastitih glasova koje učenici potom porede sa modelom koji su slušali, i dr. Naročita pažnja je usmjerena na slijedeće elemente:

Stress,
Pronunciation,
Intonation.

* Optimalne grupe u nastavi stranih jezika u početnoj fazi sastoje se od 12 do 14 učenika.

* U prvom, drugom i trećem razredu opće gimnazije nastavni fond iznosi 70 časova godišnje odnosno 2 časa sedmično; u četvrtom razredu realizacija programa se planira u 60 nastavnih sati.

ENGLESKI JEZIK
drugi strani jezik

II RAZRED

2 časa sedmično – 70 časova godišnje

Glavne odlike

Programski sadržaji su namijenjeni učenicima koji proširuju početnu fazu učenja engleskog jezika u srednjoj školi.

Njima se pruža mogućnost da poboljšaju vladanje novim jezičkim sistemom i dostignu nivo na kom će sa samopouzdanjem koristiti i razumjeti engleski jezik u nizu jednostavnih i manje složenih, stvarnih i praktičnih životnih situacija. Učenici unaprijeduju svoje opće izražajne i intelektualne sposobnosti.

Glavne odlike ovog programa su :

- Fleksibilna nadogradnja ranije stečenih znanja kroz prezentiranje i usvajanje novih struktura engleskog jezika kao jezika međunarodne komunikacije
- Konstantno obnavljanje gradiva i naglašeno prezentiranje preostalih programskih sadržaja glagolskih vremena i vokabulara u uobičajenoj i manje kompleksnoj upotrebi
- Smanjena potreba korištenja maternjeg jezika u predstavljanju aktivnosti ili tematike u toku rada na časovima, jer su učenici već stekli neke osnovne strategije da vladaju jednostavnom konverzacijom i učestvuju u raspravama
- Jezički sadržaji neophodni za uobičajenu i istovremeno uspješnu komunikaciju u kontekstu različitih uobičajenih i manje složenih situacija društvenog života i profesionalnih aktivnosti
- Izvođenje nastave na način da u centru pažnje budu učenici kao aktivni sudionici na času, što osigurava najefikasnije učenje jezika i poticaj učenicima da sve više prihvataju dodatna samostalna vježbanja i učenje kod kuće u kratkim vremenskim intervalima..
- Autentični usmeni i pismeni materijali sa pažljivom gradacijom postavljenih zadataka i tekstova u skladu sa nivoom napredovanja učenika
- Učenje u ambijentu aktivne saradnje i prisustvu raznih institucija međunarodne zajednice na globalnom nivou
- Sistematično i pažljivo utvrđivanje gradiva
- Kompatibilnost sa brojnim video i kompjuterskim kursevima na ovom nivou u svrhu konsolidacije i proširivanja gradiva i uspješnog komuniciranja u međunarodnom okruženju; naročito je važno uvođenje multimedijalne tehnike kao sredstvo *oživljavanja* prezentacije gramatičkih sadržaja, kadgod je to izvodljivo.

Ciljevi i zadaci

Edukativni ciljevi

Ključni edukativni ciljevi ovog programa su u konsolidaciji već usvojenih strategija i jezičkih vještina koje su navedene i realizirane u prvom razredu i njihovo proširivanje na nove strukture u svrhu ostvarenja krajnje uspješnog procesa učenja, kako slijedi:

- Razvijati pozitivan stav prema učenju jezika
- Pomoći učeniku da izvršava niz jednostavnih i manje složenih komunikativnih zadataka na svim nastavnim časovima
- Unaprijediti ueničko povjerenje i samopouzdanje u komunikativnim situacijama
- Približiti učeniku širi spektar regionalnih i nacionalnih varijacija savremenog engleskog jezika sa akcentom na autentičnim govornim iskazima
- Poticati i istraživati upotrebu engleskog jezika kao sredstva međunarodnog komuniciranja u raznim oblicima u skladu sa savremenim zahtjevima vremena i ambijenta u kojem živimo
- Proširiti leksičku osnovu i uvoditi nove jezičke strukture i funkcije
- Stimulirati učenike da što više prakticiraju tečno i tačno izražavanje u svim komunikativnim situacijama
- Omogućiti uenicima da što više razumiju i koriste svoje jezičke kompetencije u skladu sa potrebama u svakodnevnim i složenijim situacijama u kojim se budu našli
- Obezbijediti raznovrsne aktivnosti za rad na usvajanju jezičkih struktura i prakticirati slobodna i spontana vježbanja
- Koristiti realistične komunikativne zadatke kao sredstvo ocjenjivanja napredovanja učenika
- Koristiti raznolike i stimulativne sadržaje koji će integrirati uenička lična osjećanja i iskustvo u procesu učenja
- Razvijati svijest kod učenika da preuzimaju odgovornost za ono što trebaju naučiti.

Komunikativni zadaci

Komunikativni zadaci koje će učenici moći obavljati po završetku nastave predstavljaju jezičke sposobnosti koje su učenici već stekli i demonstrirali u početnoj nastavi prvog razreda (kako je to opisano u programu za prvi razred) i njihovo unaprijeđene u novoj fazi kroz niz ciljnih situacija, kao što su:

- Osposobiti učenike da govore o sebi i svojoj okolini, koriste nove gramatičke konstrukcije i vokabular, popunjavaju obrasce i pišu jednostavna pisma i pisma manje složenosti u kojima se daju lični podaci
- Opis svog zanimanja, zanimanja kojim se namjerava baviti, odnosno lične i profesionalne sposobnosti
- Razgovarati o jednostavnim i manje složenim poslovnim transakcijama
- Usmena i pismena prezentiranja u jednostavnoj i manje složenoj formi načina smještaja ljudi, uz korištenje novih informacija.
- Opisivanje geografskih odlika zemalja, regija, gradova, putovanja; razmjena informacija na manje složenom nivou
- Razgovor o vremenskim prilikama, svakodnevnim rutinskim aktivnostima i navikama – proširivanje vještina stečenih u prethodnoj nastavi prvog razreda

- Razgovori o vještinama učenja, obrazovanju, predmetima, uz poticanje učenika na kritičko mišljenje
- Razgovarati o iskustvima iz prošlosti i obavljenim poslovima
- Prezentiranje prošlih događaja – narativni pristup
- Opisivati lični izgled osoba u usmenoj i pismenoj formi
- Razgovarati o fizičkim reakcijama i emocionalnom stanju
- Iznositi svoja mišljenja, pohvale i kritiku u formi rješavanja postavljenih zadataka
- Razgovarati o ličnim vezama, rutinskim poslovima i sl.
- Razgovarati o slobodnim aktivnostima - traženje i davanje informacija: bavljenje intelektualnim i umjetničkim radom, sportom, hobiem i sl.
- Razumijevanje i pisanje pisama i drugih dokumenata manje složenosti koji se tiču slobodnih aktivnosti
- Razgovarati o putnim aranžmanima – traženje i davanje informacija: transportna sredstva, trajanje vožnje, vremena polaska i dolaska, cijene putnih karti i sl.
- Razumijevanje i razmjena pisanih dokumenata koji se odnose na putne aranžmane
- Razgovarati o planovima u budućnosti
- Sastavljanje bilješki manje složenosti u okviru rješavanja zadatih problema
- Upotreba telefona u različitim manje složenim situacijama
- Razgovor o ishrani i nabavci kućnih potrepština
- Naručivanje jela u restoranu
- Obavljanje jednostavnih komercijalnih transakcija
- Opisivanje odjevnih i drugih predmeta: veličina, težina, materijal, oblik, boja i sl.
- Opisivanje jednostavnih postupaka i procesa
- Razumijevanje i davanje pisanih i usmenih instrukcija
- Traženje i davanje dozvole u jednostavnim i manje složenim situacijama
- Nagovaranje, ubjeđivanje, traženje i govorenje ljudima šta da rade
- Izražavanje žaljenja i izvinjavanje u vezi ponašanja, učinjenog djela, i sl., u svakodnevnom različitim manje složenim situacijama
- Spoznaja komunikativne vrijednosti engleskog jezika ostvarena primjenom različitih vježbi uključujući i vježbe strukturalnog drila .

Tematika i vokabular

Tematika i vokabular u nastavku početne nastave engleskog jezika započete u prvom razredu srednje škole i dalje se zasniva na životnom ambijentu i radu učenika, ali se sve više uvodi i prati kulturološki aspekt života u zemljama engleskog govornog područja . Zahvaljujući bogaćenju vokabulara olakšano je praćenje trendova savremenog načina života u stvarnom svijetu i ukazivanje na međunarodno okruženje koje determinira značajnu poziciju Bosne i Hercegovine kao države u kojoj učenici izučavaju engleski kao strani jezik. Ukoliko nastavnici u udžbenicima po kojima izводе nastavu nemaju osnovne podatke o zemlji u kojoj se uči jezik - BiH, dužni su ih faktografski na jasan, metodološki oblikovan i jednostavan način, prezentirati učenicima kao dodatak u skladu sa predmetnom tematikom i obimom obrađenog vokabulara na materijalima koje bi sami pripremali i dijelili na času - *handouts*.

Svakako na ovom nivou nastave i dalje u prvom planu su porodica i kultura življenja, škola, druženje mladih, aktivnosti u slobodnom vremenu, stvari koje se mogu i ne mogu uraditi kod kuće, sport, hobi, kulturne znamenitosti i putovanja. Učenici počinju

upoznavati životinje, divlje i domaće, proširuju svoj vokabular iz oblasti brojeva i mjerenja vremena, i imaju kompleksniji pristup u razgovoru o godišnjim dobima i vremenskim prilikama.

Takođe se upoznaju sa karakteristikama života van kuće i škole – izlasci navečer, objedovanje u restoranu, funkcioniranje službe hitne pomoći, saobraćajna kultura i mjere sigurnosti.

Na emocionalnoj ravni počinje se razgovarati o nostalgiji, putovanjima u krajeve daleko od zavičaja, o sanjarenjima i planovima u budućnosti; potencira se druženje mladih na svojim zabavama, uz razgovor o muzici kao novoj i uvijek aktuelnoj temi.

Usvajanje vokabulara se bazira na kompleksnom procesu koji podrazumijeva upoznavanje, učenje i upotrebu vokabulara u kontekstu i učenje ključnih riječi. U radu se naglašavaju ključne riječi a učenici postupno usvajaju sve važne nove riječi kroz rad na času, kod kuće i uz korištenje preporučenog odgovarajućeg rječnika. Savremeni udžbenici danas sve češće nude i svoje mini-rječnike koji pomažu učenicima da efikasnije koriste svoje vrijeme. Slikovni rječnici sa ilustracijama i fotografijama su poželjni u ovoj fazi učenja i treba ih koristiti kadgod se ukaže prilika. Učenicima se preporučuje da svakodnevno, prema vlastitom izboru i željama, u svoje namjenske bilježnice, unose nove riječi, fraze i izraze koje uče uz navođenje primjera njihove primjene. U tu svrhu treba proširiti razvijanje vještine klasificiranja, bilježenja i učenja vokabulara po tematskim grupama - *topic groups*.

U svrhu uspješne prezentacije vokabulara i navedene tematike nastavnici trebaju koristiti savremene metodičke priručnike namijenjene za engleski jezik.

Jezičke vještine

Jezičke vještine - *skills* se izvode integralno, a prezentiraju uslovno kao *four skills* - četiri vještine: Čitanje i razumijevanje teksta - *reading*, slušanje i razumijevanje govora - *listening*, pismeno izražavanje - *writing* i usmeno izražavanje - *speaking*. Na ovaj način se ističe priroda jezičkih znanja, navika i umijeća koje učenici usvajaju istovremeno, stižu vještine - *skills work* i ostvaruju zadati ciljevi i osposobiti učenike za uspješno rješavanje postavljenih komunikativnih zadataka.

Čitanje i razumijevanje teksta - *Reading*

Učenici čitaju različite tipove tekstova kao što su razne vrste opisivanja, brošure, pisma, razglednice, e-mail poruke, izvodi iz dnevnika, učenički sastavi, bilješke, formulari, TV vodiči, putokazi i prospekti o bezbjednosti saobraćaja, poster, kratki jednostavni narativni tekstovi i sl.

Nastavnici uvode dodatno *čitanje* - *reading* kad rade sa manjim grupama koristeći prikladne izvore kao što su odabrana čitanja iz oblasti nauke, kulture i sporta

predviđena u udžbenicima, posebna lektira – *graded readers* i nastavnikov vlastiti izbor kao novi materijal koji priprema i dijeli učenicima na času - *handouts* .

Tekstovi za obradu su raznoliki a razumijevanje utvrđivano i provjeravano najprikladnijim postupcima primjenom najsavremenijih metoda. U prvi plan se stavljaju učenici sa svojom kreativnošću gdje su izloženi rješavanju raznolikih tipova zadataka kao što su pretkazivanje - *prediction*, popunjavanje tabela - *table completion*, dopuna u bilješkama - *notes*, pitanja sa ishodom tačno/netačno - *true/false questions*, spajanje teksta sa slikama - *matching texts with pictures*, spajanje pasusa sa temama - *matching paragraphs with topics*, slaganje tema - *sequencing topics*, usaglašavanje slika ili tekstova - *sequences pictures or texts*, te čitanje zbog specifičnih informacija - *reading for specific information*, odnosno čitanje u svrhu davanja tačne informacije - *reading for accuracy* ili ispravljajanje netačne informacije - *false information*, i dr.

Slušanje i razumijevanje govora - *Listening*

U ovoj fazi nastavka početnog učenja jezika dijalozi su najprikladniji. Treba nastojati da se radnja odvija kroz sudjelovanje poznatih likova u novim ulogama i nedovršenim pričama koje se mogu nastavljati kroz dalji rad. Učenici treba da slušaju i razumijevaju razne vrste govornika u neformalnoj konverzaciji, intervjuima, recitacijama i pjesmama, te da učestvuju aktivno u jednostavnim i manje složenim aktivnostima u različitim situacijama.

Slično kao i u prvom razredu primjenjuju se adekvatni metodološki postupci vježbanja i utvrđivanja gradiva kroz rješavanje različitih tipova zadataka kao što su provjera predvidljivosti - *checking predictions*, popunjavanje izostavljenog sadržaja - *gap fills*, prepoznavanje opisa ljudi - *matching description and people*, diktat - *dictation* , pronalaženje razlika između tekstova koji se čitaju i slušaju - *finding discrepancies between reading and listening texts*) i ukazivanje na specifične detalje.

Pismeno izražavanje - *Writing*

Pisanje – Writing se istovremeno uvodi uz govornu komunikaciju bez obzira na mali fond riječi kojima učenici vladaju u ovoj fazi učenja. Ovo je neophodno za sticanje navika i umijeća neophodnih za uspjeh učenika u općoj realizaciji postavljenih ciljeva i zadataka. Uvođenje *pisanja* se provodi postupno i veoma pažljivo.

Glavni pismeni zadaci obuhvaćaju različite tipove tekstova kao što su kompjuterska korespondencija - *e-mails*, opisivanje porodice - *a description of a family*, opisivanje prostorije - *a description of a room*, školski raspored časova - *a school timetable*, opisivanje mjesta življenja - *a description of a place*, obrazac - *a form*, opisivanje jednog školskog dana - *a description of a school day*, pismo prijatelju s kojim se dopisujemo - *a letter to a penfriend*, prospekt sa informacijama za turiste - *a tourist information leaflet*, opisivanje životinje – *a description of an animal*,

lična sjećanja - *a personal memory*, jednostavan kratki sastav - *a short composition*, priča - *a story*, kviz - *a quiz*, poster - *a poster*, razglednica - *a postcard* i dr.

Realizaciju ovih aktivnosti treba izvoditi na način da učenici budu u centru pažnje i imaju priliku da čitaju, koriste i međusobno reagiraju na vlastite pismene sastave u svojoj grupi. Korištenje učeničkih pisanih materijala je veoma važno i pomaže im da pisanje gledaju kao stvarnu komunikativnu aktivnost. Učenicima se prilazi tako da u pismenom izražavanju prepoznaju pomoć u ostvarenju kreativne komunikativne aktivnosti, a nikako da pisanje prihvataju kao aktivnost zbog nastavnika.

Učenici u ovom dijelu početne faze nastavljaju ovladavanjem osnovne strategije pisanja kao što su razmišljanje o ideji - *thinking of ideas*, priprema - *preperation*, organizacija ideja - *organising ideas* i bilješke za pisani sastav - *writing notes*.

Pažnja se sve više poklanja znacima interpukcije - *punctuation* kao što su upotreba velikog slova - *capital letters*, zarezi pri nabranju - *commas in lists*, znaci uzvika - *exclamation marks*, tačke - *full stops* i znak pitanja - *question mark*.

Usmeno izražavanje - *Speaking*

Među najvažnije praktične ciljeve nastave spada vođenje razgovora i izlaganje svojih misli na engleskom jeziku. Ovo se svakako mora pažljivo izgrađivati kroz brojne, raznovrsne i zanimljive komunikativne aktivnosti. Stoga se preporučuje korištenje bogate raspoložive savremene udžbeničke literature i specijalnih priručnika priređenih za nastavnike. Govorne aktivnosti moraju biti zastupljene na svakom nastavnom satu u mjeri koju dozvoljavaju obrađeni vokabular i zadata tematika.

Nastavnici trebaju dobro osmisлити i primijeniti vježbanja i razvijati govorne strategije koje omogućavaju učenicima da govore o sebi, svojoj školi, svom rodnom mjestu, svojoj državi (Bosni i Hercegovini) i događajima u kojima oni učestvuju, kadgod za to ima mogućnosti u okviru tematike i vokabulara koji se obrađuju u konkretnoj situaciji.

Tipični zadaci u usmenom izražavanju u nastavku početne faze učenja engleskog kao stranog jezika su gramatičke dril-vježbe - *guided drills of grammar points* koje vode ka slobodnije kombiniranim vježbanjima, igrokazi u kojima su učenici nosioci uloga - *roleplays*, aktivnosti popune praznina sa informacijama - *information gap activities*, igre i kvizovi - *games and quizzes*, intervjui i ankete - *interviews and questionnaires*, kazivanje bajki odnosno priča - *storytelling* i usmjeravane diskusije - *guided discussions*, demonstriranje vještina prijenosa informacija - *information transfer* i uvođenje jednostavne analize i generaliziranog opisivanja - *surveys*.

Poželjno je u daljoj realizaciji ove još uvijek početne faze nastave engleskog jezika na svim časovima učenike jednog razreda dijeliti na manje grupe do 20 učenika.* Ovo je uslov za ostvarivanje intenzivne govorne aktivnosti svakog učenika ponaosob, u svrhu ujednačavanja i podizanja na viši nivo znanja, navika i umijeća govora.

Funkcije usmenog izražavanja su preuzete iz prvog razreda i malo proširene u komunikativnim situacijama tipičnim za upoznavanje ljudi, zahvaljivanja, pozdravljanja pri dolasku i rastanku, u razgovorima o porodicama i mjestima boravka, školi, govor karakterističan za komunikaciju u učionici, svakodnevne rutinske poslove, razgovor o sportu, slobodnom vremenu, hobi, vremenskim prilikama, životinjama, vremenu po satu, traženje stvari u prodavnici ili ugostiteljskom objektu, razgovori o sjećanjima na događaje u prošlosti, o televiziji, prenošenje priča, davanje sugestija i sl.

Gramatičko gradivo i fonologija

Programski sadržaji gramatičkog gradiva u drugom razredu opće gimnazije
Engleski kao drugi strani jezik: 2 časa sedmično - 70 časova godišnje
(False beginners & elementary students)

I Verbs:

1. Tenses/Uses/Forms

- 1.10. *There is, there are* (affirmative, negative and question forms)- revision
- 1.11. Present Simple Tense (all forms) - revision
Suggestions expressed by *Why don't we ...?*
- 1.12. Present Continuous (for temporary activities)- revision
Present Continuous - questions (revision)
- 1.13. Imperatives (affirmative and negative) - revision
Suggestions expressed by *Let's ...*
- 1.14. *Yes / No* questions - Present Simple and Present Continuous (revision)
- 1.15. *Wh-questions* (Who, what, where, when, why, how/how often, etc.) - revision
- 1.16. Verbs *like, love, hate* + noun / -ing - revision
- 1.17. Multi-part verbs: look at, listen to, get up, sit down/up, etc. - revision
- 1.18. Verbs and prepositions: different examples
- 1.10. Expressions:
verb *go* + -ing - revision; (e.g. *go sightseeing*)
It's time to ...
Do you remember?
Don't be silly?
This is getting (interesting.)
Watch out!
to miss somebody/something
to be homesick
to do something(e.g. homework)
to look after somebody. (e.g. children)
to help with something (e.g. with shopping)
to take somebody to (e.g. the dog for a walk)
to study (for one's exam)
- 1.11. Past simple Tense of *to be* : *was / were* (affirmative and question forms);

*was / were + time expressions (affirmative and negative forms);
there was / there were*

1.12. Past Simple Tense of regular and irregular verbs (all forms)

Yes/No questions with was and were

1.13. *Going to* for future plans (affirmative, negative and interrogative forms)

2. Modal Verbs

Can / can't (ability and permission) - revision

Must / mustn't

Must / mustn't vs. have/has to; don't/doesn't have to;

II Determiners

(Revision)

Possessive adjectives

Some / any (affirmative, negative and questions)

A / an, possessive 's

This / that; these / those

A/an (indefinite articles)

The (definite article)

No article (plural or uncountable nouns)

III Adverbs

Adverbs (e.g. fast, well, brilliantly - affirmative and negative forms) -
revision

IV Prepositions of time, place and movement

From (place) - revision

At, in, on (place) - revision

On (place) - revision

By, in, on, to (with means of transport) - revision

Near , next to (place) - revision

On, in, at (time)

Before

After

On (dates)

At; in (places)

V Nouns

Singular and plural of nouns - revision

VI Pronouns

Personal pronouns - revision

Subject / object pronouns

VII Adjectives

Adjectives - revision

Comparatives with *to be*

Comparative adjectives - one and two syllables: *-er/-ier (than)*

Comparative adjectives - two and three syllables: *more (than)*

VIII Punctuation

Capital letters - revision

Short forms - revision

Full stops - revision

Commas - revision

Apostrophes - revision

Question marks

IX Numbers

Numbers to 100 - revision

Ordinal numbers system

X Linking

Linking with *but* - revision

Linking with *then* - revision

Linking with *and then*

Linking with *and; because*

Fonologija - Phonology

Uz govor nastavnika na času, koriste se razne tehnike, uključujući multimedijalne prezentacije i slušanje programom predviđenih materijala sa snimljenim govorom ljudi kojima je engleski maternji jezik - *native speakers* za uvježbavanje izgovora; učenici mogu snimati svoje vlastite glasove i upoređivati ih sa modelom koji su slušali, i dr. Naročita pažnja je usmjerena na slijedeće elemente:

Main Stress,
Pronunciation,
Intonation.

* Treba težiti da se grupe u nastavi stranih jezika u početnoj fazi sastoje od 12 do 14 učenika.

ENGLESKI JEZIK **drugi strani jezik**

III RAZRED

2 časa sedmično – 70 časova godišnje

Glavne odlike

Ovi nastavni sadržaji omogućavaju učenicima postupan nastavak proširivanja znanja i vještina stečenih u prvom i drugom razredu opće gimnazije i postizanje nivoa na kom će sa samopouzdanjem koristiti i razumjeti engleski jezik u širokom spektru manje složenih, stvarnih i praktičnih životnih situacija.

Glavne odlike programa ove faze učenja, uz one opisane za prvi i drugi razred, su proširene na slijedeće :

- Prezentiranje i usvajanje novih struktura engleskog jezika
- Obnavljanje gradiva i sistematično prezentiranje novih jezičnih sadržaja
- Izostavljanje upotrebe maternjeg jezika u međusobnoj komunikaciji na časovima engleskog jezika, jer su učenici već usvojili potrebne strategije vladanja jednostavnom i manje složenom konverzacijom u vlastitim prezentacijama i raspravama.
- Ostvarivanje uspješne usmene i pisane komunikacije u različitim životnim situacijama
- Njegovanje nastavnih metoda i orijentacije da učenici budu u centru pažnje kao aktivni sudionici na času;
- Savremeni oblici rada i aktuelna tematika kao strategija efikasnijeg učenja jezika i kreiranja poticaja kod učenika da budu motivirani na dodatna vježbanja u slobodnom vremenu.
- Izvorni savremeni tekstovi iz literature i svakodnevnog života pažljivo odabrani prema nivou ostvarenih i ciljanih novih jezičkih znanja i vještina
- Učenje jezika i izgradnja svijesti o potrebi i izgradnji ambijenta međunarodne zajednice zasnovanog na koegzistenciji i toleranciji
- Sistematična konsolidacija ranije prezentiranih jezičkih znanja i vještina
- Oživljavanje nastave engleskog jezika obradom brojnih tematskih cjelina uz upotrebu različitih nosača zvuka kao što su CD, audio i video kasete, softverski paketi za kompjuterske kurseve na nivou *elementary* , što vodi brzom i uspješnom komuniciranju pojedinca u širokom međunarodnom okruženju .

Ciljevi i zadaci

Edukativni ciljevi

Ciljevi ovog programa su konsolidacija već usvojenih strategija i jezičkih vještina i njihovo proširivanje na nove strukture čime se unaprjeđuje proces učenja, kako slijedi:

- Nastavak razvijanja pozitivnih stavova prema učenju jezika.
- Pomoć učenicima u izvršavanju komunikativnih zadataka različitih složenosti, te dalja izgradnja učeničkog povjerenja i samopouzdanja u komunikativnim situacijama.
- Korištenje zadataka tipa *rješavanja problema* radi održavanja pažnje učenika, kao što su, na primjer, razumijevanje i učenje novih gramatičkih sadržaja i vokabulara.
- Ukazivanje na brojne regionalne i nacionalne varijacije savremenog jezika sa akcentom na autentičnim govornim iskazima.
- Uvođenje novih leksičkih osnova i brojnih jezičkih struktura i funkcija.
- Njegovanje tečnog i preciznog izražavanja u svim komunikativnim situacijama.
- Osposobljavanje učenika da koriste svoje jezičke kompetencije u skladu sa potrebama u sve složenijim situacijama u kojim se mogu naći.
- Realistični komunikativni zadaci u podučavanju i ocjenjivanju napredovanja učenika.
- Ohrabrivanje učenika da sami procjenjuju svoj progres na bazi ponuđenih testova koje mogu naći u korištenoj udžbeničkoj literaturi.
- Personalizacija jezika kroz specifične zadatke koji omogućavaju učenicima da govore o sebi i izlažu svoja vlastita mišljenja.
- Integriranje učeničkih ličnih osjećanja i odgovornosti prema materiji koju treba usvojiti, te iskustava u procesu učenja.

Komunikativni zadaci

Komunikativni zadaci koje po realizaciji nastave učenici trebaju obavljati su poboljšane jezičke sposobnosti koje su učenici već stekli u prethodnoj nastavi u prvom i drugom razredu uz uvođenje novih:

- Konverzacija odnosno sticanje novih elementarnih znanja i razmjena informacija o zemljama sa različitih kontinenata, o narodima i jezicima.
- Opisivanje geografskih odlika zemalja koje su učenici već upoznali putem nastave engleskog jezika.
- Vođenje razgovora o porodičnom životu i omiljenim aktivnostima kao što su hobi, sport, muzika i sl.
- Spontano korištenje engleskog jezika prilikom upoznavanja ljudi i uobičajeno pismeno komuniciranje preko *e-mail* poruka i razmjene pisama sa prijateljima; pisanje kratke biografije.
- Proširivanje postojećih i sticanje novih vještina u razgovoru o mjestima i vremenskim prilikama.
- Praćenje intervjua i vođenje telefonskih razgovora.
- Putovanja; sticanje iskustava na putovanjima i traženje informacija od turističkih agencija.

- Vođenje jednostavnih razgovora o svjetski poznatim historijskim ličnostima i ljudima značajnim u historiji Bosne i Hercegovine.
- Razmjena mišljenja o knjigama i filmovima i vlastito pripovijedanje; slušanje i čitanje različitih priča, te pisanje priče na osnovu slika.
- Mogućnost razgovora o načinu ishrane, fizičkoj rekreaciji i zdravom životu.
- Spremnost da se razumiju intervjui, dijalozi i prate i opisuju različiti sportovi.

Tematika i vokabular

Tematika i vokabular, osim općih potreba, obuhvaćaju sve više kulturološki aspekt života u zemljama engleskog govornog područja; nastavnik je dužan nova znanja učenika dovesti u vezu sa njihovim razumijevanjem vlastitog društvenog i kulturnog ambijenta u Bosni i Hercegovini. U situacijama kad nema adekvatne raspoložive literature sam nastavnik kreira dodatne materijale i kao *handouts* dijeli učenicima; za pripremu materijala služi se pouzdanom literaturom na engleskom jeziku, enciklopedijama i pogodnim autentičnim izvorima sa Interneta .

I dalje pažnja učenika se fokusira na porodicu, školu, aktivnosti u slobodnom vremenu, sport, hobi, putovanja, zdrav život, čitanje knjiga, filmove, posao, oblasti koje se proučavaju, legende i istinite priče.

Vokabular se sve uspješnije usvaja na bazi ranijih iskustava i primjene novostečenih znanja svih jezičkih vještina *skills work* i upotrebe različitih vrsta rječnika.. Od posebne pomoći čini čitanje lektire *graded readers* koja se stimulira i kao čitanje u slobodnom vremenu van škole, te praćenje obrazovnih programa i dobrih filmova na izvornom engleskom jeziku bez pomoći urađenih prijevoda.

Savremeni metodološki postupci u nastavi engleskog jezika su prezentirani u brojnim priručnicima za nastavnike i treba ih usvajati i koristiti na svim časovima u svrhu efikasne i zanimljive nastave za mlade srednjoškolce. Posebnu pažnju treba pokloniti:

- zadobivanju i držanju pažnje učenika kroz interesantne nastavne sadržaje i metode rada,
- davanju prilike svim učenicima da ostvare uspjeh na svom ličnom nivou u razredima sa mješovitim nivoima i mogućnostima ,
- podsticanju učenika na odgovoran pristup učenju i obezbijedivanju načina da prate svoje napredovanje i budu ohrabreni napretkom koji postižu u učenju.

Jezičke vještine

Četiri poznate jezičke vještine, čitanje – *reading*, slušanje – *listening*, pisanje – *writing* i usmeno izražavanje – *speaking*, koje se u nastavi pojavljuju istovremeno a ne kao odvojene cjeline, veoma su važne u uspješnom rješavanju komunikativnih zadataka i ostvarenju zadatih ciljeva.

Čitanje i razumijevanje teksta – Reading

Kratki tekstovi koji se nude učenicima najčešće predstavljaju razne vrste pisama (uključujući i elektronsku poštu), opise mjesta i ponude turističkih agencija, biografije velikih naučnika, slikara i književnika, historijska mjesta i ličnosti, legende i priče, stihove koje mladi slušaju u muzičkim djelima, kazivanja o štetnim navikama i zdravom životu, ishrani, bavljenju rekreacijom i sportom.

U obradi ovih tekstova učenici rješavaju raznolike tipove zadataka. Najčešće se koriste poređenja slika i pasusa teksta - *matching paragraphs with pictures*, spajanje pasusa sa temama - *matching paragraphs with topics*, pretkazivanje - *prediction*, popunjavanje tabele - *table completion*, pitanja sa ponuđenim odgovorima tačno / netačno - *true / false questions*, čitanje zbog specifičnih informacija - *reading for specific information*, dopuna u bilješkama - *notes*, čitanje radi provjere tačnosti ili netačnosti informacije - *reading for accuracy or false information*.

Slušanje i razumijevanje govora – Listening

U dijalozima kojih ima dosta u ovoj fazi nastave učenici stiču samopouzdanje i vještine komuniciranja na engleskom jeziku koje mogu primijeniti u praktičnim situacijama van učionice.

Kao i u prethodnim razredima učenici slušaju različite vrste govornika u raznim situacijama, intervjuima, i sve više aktivno učestvuju u govornim vježbama na času.

Za konsolidaciju gradiva i provjeru novostečenih znanja koristi se rješavanje niza različitih tipova zadataka kao što su prepoznavanje opisa ljudi - *matching description and people*, uočavanje razlika između slušanih i čitanih tekstova - *finding discrepancies between reading and listening texts*, diktat - *dictation*, provjera predvidljivosti - *checking predictions*, ubacivanje izostavljenog sadržaja - *gap fills*, i dr.

Pismeno izražavanje - Writing

Ranije uvedeno pisanje - *writing* dobiva na značenju u pismenim komuniciranjima preko interneta - *e-mail*, razmjeni uobičajenih pisama i razglednica - *letters and postcards*, davanju opisa mjesta, ljudi - *description of people and places*, sastavljanja anketa, brošura - *questionnaire, brochures*, biografija - *biographies*, izvještaja - *reports* i usmjeravanih priča - *guided stories*. Samostalno pismeno izražavanje je na nešto višoj ravni u svim oblicima u odnosu na prethodnu školski godinu.

Pisanje - *Writing* se manifestira kao kreativna aktivnost u funkciji ostvarivanja što uspješnije komunikacije među učenicima i njihovim prijateljima van škole. Time se nameću strategije razvijanja ideje - *thinking of ideas*, pripreme - *preparation* i sastavljanje bilješki za pisani sastav - *writing notes*, razrade ideja - *organising ideas*, te preciznije korištenje znakova interpunkcije - *punctuation*.

Usmeno izražavanje - Speaking

Vođenje razgovora i izlaganje svojih ideja na engleskom jeziku je jedan od najvažnijih praktičnih ciljeva. U sredinama gdje se koriste inostrani udžbenici u

kojima nema sadržaja o Bosni i Hercegovini zadatak je nastavnika da u sklopu obrađivane tematike pomažu učenicima da govore o sebi i zbivanjima u svojoj zemlji. Za vježbe usmenog izražavanja i razvijanje govorne strategije treba koristiti raznovrsne zadatke u usmenoj komunikaciji kao što su različite uloge u davanju i pribavljanju informacija – *roleplay*, analize i uopćeno opisivanje – *survey*, popunjavanje praznina sa informacijama koje nedostaju – *information gap activity*, kazivanje priča i bajki – *storytelling*, samostalnog izlaganja pred razredom – *presentation to class*, vođenje telefonskih razgovora – *phone calls*, i dr.

Gramatičko gradivo i fonologija

Programski sadržaji gramatičkog gradiva u trećem razredu opće gimnazije
Engleski kao drugi strani jezik: 2 časa sedmično - 70 časova godišnje
 (Elementary level)

I Verbs:

2. Tenses/Uses/Forms

- 2.1. Present Simple Tense (all forms) – revision
- 2.2. 1.2. Present Simple Tense with adverbs of frequency such as *usually, always, often, sometimes, never*
- 2.3. *There is, there are* (affirmative, negative and question forms)- revision
- 2.4. Present Continuous (all forms)- revision
- 2.5. *Yes / No* questions - Present Simple and Present Continuous (revision)
- 2.6. Past simple Tense of *to be* : *was / were; was / were* + time expressions:
positive, negative and question forms); *there was / there were*
- 1.7. Past Simple Tense of regular and irregular verbs (all forms)
Yes/No questions with *was* and *were*
- 1.8. Imperatives (positive and negative forms); Suggestions by *Let's ...* – revision
- 1.9. *Wh-questions* (Who, what, where, when, why, how/how often, etc.) – revision ;subject and object questions
- 1.10. Multi-part verbs: different examples (such as *put on, go back, wake up, come into, put away, pull off, etc.*)
Multi-part verbs: *look at, listen to, get up, sit down/up*, - revision
- 1.11. Imperatives (negative forms)

2. Modal Verbs

Can / can't (ability and permission) - revision
Must / mustn't
Must / mustn't vs. *have/has to; don't/doesn't have to;*
Can / have to (question forms)

II Determiners (Revision)

Possessive adjectives and pronouns - revision

Some / any / a lot of used with countable and uncountable nouns

This / that; these / those

A/an (indefinite articles)

The (definite article)

No article (plural or uncountable nouns)

III Adverbs

Adverbs of frequency

IV Prepositions of time, place and movement

In, From

(good / bad) at; (interested) in;

Next to; opposite

On, in, at, from, to, (time);

To, at, in, into, out, out of (place / direction)

In, on (place)

On, in, into, over, to, with (+ verbs)

V Nouns

Singular and plural of nouns - revision

VI Pronouns

Personal pronouns - revision

Subject / object pronouns revision

VII Adjectives

Adjectives - revision

VIII Punctuation

Capital letters

Full stops

Commas (in lists too)

Apostrophes (a contract in a text)

IX Numbers

Cardinal and Ordinal numbers

- X Linking words:
When; but; also; and; however; before; during; after;
Linking words in stories – *suddenly, one day, in the end,*
after that, When;
Time linkers: revision

Fonologija - Phonology

Izgovor, akcent, ritam i intonacija, su pod direktnim uticajem nastavnika koji na času koristi razne tehnike, uključujući multimedijalne prezentacije i slušanje programom predviđenih materijala sa snimljenim govorom ljudi kojima je engleski maternji jezik - *native speakers*. Takođe učenici mogu snimati svoje vlastite glasove i porediti ih sa modelom koji su slušali. Sve više pažnje se poklanja na:

Word Stress,
Pronunciation of specific consonants,
Silent letters, and
Intonation.

* Treba težiti da se grupe u nastavi stranih jezika u početnoj fazi sastoje od 12 do 14 učenika.

ENGLESKI JEZIK drugi strani jezik

I V RAZRED

2 časa sedmično – 60 časova godišnje

Glavne odlike

Ovi nastavni sadržaji čine nastavak jezičke građe iz trećeg razreda opće gimnazije i vode ka višem nivou gdje će sigurno i veoma samouvjereno vladati engleskim jezikom i ostvarivati kvalitetnu osnovnu komunikaciju sporazumijevanja u brojnim stvarnim i praktičnim životnim situacijama.

Specifične odlike programa ove faze učenja su uglavnom prezentirane u opisu prethodna tri razreda; veoma su bliske glavnim odlikama nastave u trećem razredu u kom se engleski izučava kao drugi strani jezik.

Ciljevi i zadaci

Edukativni ciljevi

Ciljevi ovog programa su isti kao i u trećem razredu; radi se o konsolidaciji već usvojenih strategija i jezičkih vještina i njihovo proširivanje na nove strukture čime se pospješuje proces učenja. Među najvažnije edukativne ciljeve spadaju:

- Neprekidno izgrađivanje pozitivnih stavova prema učenju jezika.
- Pomoć učenicima u izvršavanju komunikativnih zadataka veće složenosti, te sticanje učeničkog povjerenja i samopouzdanja u raznolikim komunikativnim situacijama.
- Korištenje zadataka tipa *rješavanja problema* radi održavanja pažnje učenika .
- Uvođenje novih leksičkih osnova i brojnih jezičkih struktura i funkcija.
- Personalizacija jezika kroz specifične zadatke i optimalno korištenje jezičkih kompetencija učenika koje im omogućavaju da govore o sebi i izlažu svoja vlastita mišljenja.

Komunikativni zadaci

Komunikativni zadaci su isti ili slični spomenutim u prethodnoj nastavi među kojima treba istaći slijedeće:

- Konverzacija na različite teme i razmjena informacija o narodima i jezicima u raznim zemljama sa različitih kontinenata; značajno mjesto zauzima Bosna i Hercegovina i zemlje engleskog govornog područja.
- Opisivanje geografskih odlika regija koje su učenici već upoznali u nastavi

engleskog jezika.

- Razgovori o porodičnom životu i aktivnostima kao što su hobi, sport, muzika i sl.
- Pouzdano vladanje engleskim jezikom u rješavanju praktičnih zadataka u svakodnevnom životu i savremeno pismeno komuniciranje koristeći *e-mail* i razmjenu klasičnih pisama sa prijateljima i poznanicima, te izrada različitih pisanih izvještaja, brošura, instrukcija, davanja mišljenja i opisivanja ljudi, njihovih svakodnevnih aktivnosti, hobija i sl.
- Vođenje telefonskih razgovora, praćenje intervjua i vođenje dijaloga.
- Putovanja; sticanje iskustava na putovanjima i traženje informacija od turističkih agencija.
- Sposobnost da se razumiju intervjui, dijalozi i prate i opisuju različiti sportovi.

Tematika i vokabular

Tematika i vokabular se baziraju na općim i kulturološkim aspektima života u zemljama engleskog govornog područja i zemlji u kojoj se engleski jezik izučava – Bosni i Hercegovini. Nastavnik koristi odabrani udžbenik i po potrebi priprema autentične materijale koje kao *handouts* dijeli učenicima u vrijeme izvođenja časa; za pripremu materijala služi se pouzdanom literaturom na dobrom engleskom jeziku (*in good English*).

Pažnja učenika se usmjerava na porodicu, putovanja, upoznavanje raznih svjetskih kultura, zanimanja ljudi, poslovi i volonterski rad, odlasci u kupovinu, savremena naučno-tehnička dostignuća kao što su kompjuteri – *computer science*, obilježavanja praznika, čitanje radova iz naučne fantastike i drugih, te praćenje filmske umjetnosti i slično.

Vokabular se usvaja na bazi ranijeg iskustva i primjene novostečenih znanja svih jezičkih vještina *skills work*. Upotreba različitih vrsta rječnika je od velike koristi. Od posebne pomoći čini čitanje lektire *graded readers* koja se stimulira i kao čitanje kod kuće – *reading for pleasure*, i praćenje izvornih obrazovnih programa i filmova na engleskom jeziku.

Uz korištenje provjerenih *savremenih metodoloških postupaka* u nastavi engleskog jezika treba obratiti pažnju na:

- sticanje i održavanje pažnje učenika putem zanimljivih nastavnih sadržaja i metoda rada,
- omogućavanje učenicima uspješnog rada prema ličnim sposobnostima u razredima sa mješovitim nivoima i mogućnostima,
- važnost odgovornog pristupa učenju i praćenju napredovanja učenika i njihovo ohrabrivanje na intenzivnije učenje koje rezultira iz ostvarenih rezultata.

Jezičke vještine

U uspješnom rješavanju komunikativnih zadataka i ostvarenju zadatah ciljeva u nastavi jezika posebnu pažnju zaslužuju četiri uslovno izdvojene jezičke vještine: čitanje – *reading*, slušanje – *listening*, pisanje – *writing* i usmeno izražavanje – *speaking*

Čitanje i razumijevanje teksta – *Reading*

Učenici obrađuju raznovrsne zanimljive tekstove iz odabrane literature, časopisa i novina, elektronske pošte – *e-mail* i «dozirane» lektire - *graded readers* gdje rješavaju različite tipove zadataka.

Kao i u prethodna tri razreda, u prezentaciji nove građe i njenoj konsolidaciji, uspješni oblici rada su poređenja slika i pasusa teksta - *matching paragraphs with pictures*, spajanja pasusa sa temama - *matching paragraphs with topics*, pretkazivanje – *prediction*, popunjavanje tabela – *table completion*, pitanja sa ponuđenim odgovorima tačno / netačno – *true / false questions*, čitanje zbog specifičnih informacija – *reading for specific information*, dopuna u bilješkama – *notes*, čitanje radi provjere tačnosti ili netačnosti informacije – *reading for accuracy or false information*.

Slušanje i razumijevanje govora – *Listening*

Slično radu u prvom, drugom i trećem razredu, učenici slušaju različite vrste govornika u raznim situacijama, dijalozima, monolozima, telefonskim razgovorima, informativnim tekstovima, opisivanjima, praćenju kviza na radiju i televiziji, intervjui, i sve više stižu samopouzdanja i praktičnih znanja za aktivno učešće u govornim aktivnostima na času i van škole.

Vještina slušanja i razumijevanja govora - *listening* se razvija kroz rješavanje niza različitih tipova zadataka. Najčešće se koristi kao izvor specifičnih informacija - *listening for specific information*, prepoznavanje opisa ljudi – *matching description and people*, uočavanje razlika između slušanih i čitanih tekstova – *finding discrepancies between reading and listening texts*, diktat - *dictation*, provjera predvidljivosti - *checking predictions* i ubacivanje izostavljenog sadržaja – *gap fills*.

Pismeno izražavanje - *Writing*

Pisanje – *Writing* je važna aktivnost u ostvarivanju uspješne komunikacije među učenicima i njihovim poznanicima širom svijeta.. Ovim se razvijaju strategije razmišljanja o idejama – *thinking of ideas*, pripreme – *preparation* i sastavljanje bilješki za pisani sastav – *writing notes*, razrade ideja – *organising ideas*, te preciznije korištenje znakova interpukcije - *punctuation*.

Rano uvođenje pisanja – *writing* značajno je u pismenim komuniciranjima preko interneta - *e-mail*, razmjeni pisama i razglednica – *letters and postcards*, davanju opisa mjesta, ljudi – *description of people and places*, profila najpoznatijih javnih

radnika, glumaca, muzučara, sportista i sl. - *star profile*, sastavljanja anketa, brošura – *questionnaire, brochures*, izvještaja – *reports* i davanja mišljenja o pojavama oko nas - *opinions*. Učenici demonstriraju pisanje - *writing* na nešto složenijem višem nivou u svakom pogledu u odnosu na treći razred.

Usmeno izražavanje - *Speaking*

Jedan od najvažnijih praktičnih ciljeva učenja stranog jezika je vođenje razgovora i izlaganje vlastitih ideja.

Nastavnici su obavezni pomagati učenicima da u sklopu obrađivane tematike budu u stanju govoriti o sebi i zbivanjima u svojoj zemlji.

Raznovrsni zadaci se koriste u za vježbe usmenog izražavanja i razvijanja govorne strategije u usmenoj komunikaciji kao što su različite uloge u davanju i pribavljanju informacija – *roleplays*, kazivanje opisa ljudi - *describing people*, usmena anketa – *questionary*, davanje instrukcija i objašnjenja – *giving instructions and explaining*, popunjavanje praznina sa informacijama koje nedostaju – *information gap*, kazivanje raznih priča i bajki – *storytelling*, vođenje telefonskih razgovora - *phone calls*, i samostalno izlaganje pred razredom – *presentation to class*.

Gramatičko gradivo i fonologija

Programski sadržaji gramatičkog gradiva u četvrtom razredu opće gimnazije

Engleski kao drugi strani jezik: 2 časa sedmično - 60 časova godišnje

(Elementary and pre-intermediate level)

I Verbs:

3. Tenses/Uses/Forms

- 3.1.1.1.1. Present Simple Tense (all forms) – revision
- 3.1.1.1.2. *There be & it be* (affirmative, negative and question forms)- revision
- 3.1.1.1.3. Present Continuous (all forms)- revision
- 3.1.1.1.4. Present Simple vs. Present Continuous
- 3.1.1.1.5. Past simple Tense (all forms) – revision
- 3.1.1.1.6. *will / won't* (prediction)
- 3.1.1.1.7. Present Perfect Tense (all forms) with *ever, never, just*;
- 3.1.1.1.8. Multi-part verbs: verb + preposition (such as *get, put, take, work, look, come, read, listen, etc.*)
- 3.1.1.1.9. *going to* (all forms) for future intentions
- 3.1.1.1.10. Zero conditional

2. Modal Verbs

Can / can't (ability and permission) - revision
Must / mustn't - revision
Must / mustn't vs. have/has to; don't/doesn't have to;
- revision
Can / have to (question forms) - revision

II Determiners (Revision of determiners presented in 3rd grade)

III Adverbs (Revision of adverbs presented in 3rd grade)
Time adverbials

IV Prepositions
Down; through; on; next to; from; to, in, on, at
(time); *With* (different uses); *For* (duration);
Prepositions with verbs

V Nouns Singular and plural of nouns - revision

VI Pronouns

Indefinite pronouns: *anywhere, nowhere;*
something, anything, nothing; someone, anyone,
everyone, no one;
Personal pronouns - revision
Subject / object pronouns revision

VII Adjectives

Adjectives – revision of adjectives from 3rd grade
Comparative adjectives (their forms and answers)
Superlative adjectives
One of + superlative adjective
Too + adjective
Adjective + *enough*

VIII Punctuation

Dates in letters
Punctuation in formal letters
Capital letters
Full stops

Commas (in lists too)

IX Numbers: Cardinal and Ordinal numbers - revision

X Linking words:

*To; for example; to, for (for purpose); therefore;
and; also; too; anyway; because; well; first;
finally; from ... to; after; before; when and then;*

Fonologija - Phonology

Naročita pažnja se poklanja izgovoru, akcentu, ritmu i intonaciji. Nastavnik ima delikatan zadatak da svojim umijećem i primjenom raznih tehnika, uz pomoć slušanja programom predviđenih materijala sa snimljenim govorom ljudi kojima je engleski maternji jezik - *native speakers*, pomogne učenicima da što kvalitetnije ostvaruju govornu komunikaciju. Nabavka opreme koja omogućava učenicima da snimaju svoje vlastite glasove i upoređuju ih sa modelom koji su slušali je od velike važnosti. Za to ne trebaju skupe fonolaboratorije. Interakcijske vježbe uz pomoć kompjutera su najbolja alternativa; čak i običan audio-rekorder može biti od velike pomoći. Najčešća vježbanja su :

Word Stress,
Sounds review

IZBORNA NASTAVA IZ ENGLESKOG JEZIKA

Glavne odlike

Učenici koji se opredjeljuju za Izbornu nastavu iz engleskog jezika su uglavnom shvatili suvremeni značaj poznavanja tog jezika koji se prožima kroz sve pore modernog društvenog življenja. To su prije svega učenici koji će nastaviti studij stranog tj. engleskog jezika, učenici koji će nastaviti studij u inostranstvu na engleskom govornom području, ili pak oni koji su shvatili da će im dobro poznavanje engleskog jezika omogućiti dodatni izvor informacija ma koji studijski odsjek izabrali (surfanje po Internetu, časopisi, knjige, stručna literatura napisana na engleskom jeziku, itd.).

Ciljevi i zadaci

Cilj i zadatak Izborne nastave iz engleskog jezika je pružanje sveobuhvatnog lingvističkog i kulturološkog znanja, što u isto vrijeme sveobuhvatno doprinosi intelektualnom, spoznajnom i kreativnom razvoju učenika.

Učenike nije potrebno dodatno stimulirati jer su oni već samim izborom ovog predmeta pokazali da imaju veliku motivaciju, ali je učenicima poželjno kroz dobro osmišljene aktivnosti pokazati fenomen engleskog jezika, književnosti i kulture. Te aktivnosti može uobličiti sam profesor uočavajući želje i mogućnosti samih učenika. Nekoliko prijedloga koji mogu pomoći unapređenju Izborne nastave:

- u toku dvije godine (3 i 4. razred) razviti samostalne grupne projekte, koje bi učenici pripremali u periodu od 3-4 mjeseca, na razne teme kao što su: *Kulturno naslijeđe Bosne i Hercegovine, Kulturne i historijske razlike između UK i BiH, Kulture koje su se razvijale u Australiji ili USA prije dolaska bijelaca, Kakvu ulogu ima monarhija u suvremenom životu Velike Britanije?, Da li postoji tradicionalna engleska hrana?, Da li su Beatles-i bili samo bend ili više od toga?* Izbor tema i osmišljavanje projekata mogu podstaći učenike na nesvjesno učenje L2, a projekti mogu biti predstavljeni kroz prezentacije ili izložbe u samoj školi.
- Učenicima bi se trebao približiti književni izraz, prvo kroz kratke priče, zatim kroz kraće romane (Cambridge Readers – mogućnost uzimanja učešća na nagradnom konkursu), duže romane (poput onih koje su napisali npr. Charles Dickens, Jane Austen, Ernest Hemingway, Toni Morrison, Margaret Atwood, i drugi), te naravno i kroz pjesnički izraz.
- Učenici bi mogli da urede i svoj časopis na engleskom jeziku, koji se može izložiti i u vidu mjesečnog panoa.
- Učenici se mogu uključiti i u razne grupe za upoznavanje i dopisivanje sa mladima iz cijelog svijeta putem Interneta.

U toku ove dvije godine praćenja Izborne nastave iz engleskog jezika učenici bi trebali da steknu sveobuhvatno lingvističko i kulturološko poznavanje engleskog jezika. Izborna nastava iz engleskog jezika bi im trebala poslužiti i kao dobra priprema za prijemni ispit na filozofskom ili filološkom fakultetu. Također, učenici bi nakon dvije godine Izborne nastave mogli polagati TOEFL ili the Cambridge Certificate in Advanced English.

ENGLESKI JEZIK
prvi strani jezik – izborna nastava

III RAZRED

3 časa sedmično – 105 časova godišnje

JEZIČKE VJEŠTINE

Slušanje i razumijevanje govora - Listening

Učenici bi trebali imati sposobnost da poslušaju i shvate autentičan tekst i iz njega razdvoje glavne ideje od sporednih, da shvate samu bit ili da slušajući tragaju za specifičnom informacijom. Autentični tekstovi bi trebali biti raznovrsni: proglasi, radio emisije, telefonske poruke, razgovori, predavanja, intervjui, sastanci i sl. Učenici bi trebali pokušati praviti zabilješke tokom slušanja,

Usmeno izražavanje - Speaking

Učenici trebaju imati što više govorne prakse, kako kroz redovne textbook aktivnosti tako i kroz časove diskusije, prezentacija, debate i sl. Njihov govorni engleski jezik bi trebao biti tečan i prilično precizan. Njihov izgovor bi trebao biti jasan, naravno uz mogućnost upotrebe što raznovrsnijih gramatičkih struktura.

Čitanje i razumijevanje teksta – Reading

Učenici bi trebali znatno povećati brzinu čitanja i razumijevanja pročitanoog teksta. Prilikom učenja profesori bi se trebali koristiti raznim pisanim materijalima kao što su: novinski članci, enciklopedije, brošure, književna djela, pjesme i sl. Profesori bi takođe trebali uvesti raznolike tipove zadataka kao što su *matching prompts*, *finish sentences*, ili *finding grammar mistakes*.

Pismeno izražavanje

Učenici bi trebali biti u mogućnosti izraziti se pisanom rječju na više načina. Trebali bi znati pisati formalno i neformalno pismo, kao što je aplikacija za posao ili e-mail pisan prijatelju, zatim bi trebali steći vještinu pisanja novinskog članka ili dužeg eseja.

JEZIČKI SADRŽAJ

(*Advanced level*)

GRAMMAR:

1. VERB PATTERNS

1.1. Transitive and intransitive verbs

1.2. Verbs that can be both transitive and intransitive

2. Noun Phrase

2.1 Noun + noun

2.2. Noun + 's + noun

2.1.Noun + preposition + noun

3. Modals (advanced features)

3.1. Permission

3.2. Theoretical possibility

3.1.weak obligation

3.2.strong obligation

- 3.3.lack of obligation
- 3.4.prohibition
- 3.5.deduction
- 3.6.ability
- 4. The present, past and future continuous tenses v. perfect continuous
 - 4.1. Difference in meanings through the pairs of sentences
 - 4.2. Verbs that are rarely used in the continuous tenses
- 5. Articles
 - 5.1. The zero article
 - 5.2. a/an/the
- 6. Relative clauses / Pronouns
- 7. Gerund v. Infinitive
- 8. Conditionals (revision and advanced forms)
 - 8.1.Inversion (leaving out *if*)
 - 8.2.If + happen to / should
 - 8.3.Supposing/Imagine
 - 8.4.If + was/were to
 - 8.5.If + will/would
- 9. Future forms (revision and advanced features)
 - 9.1.Future Continuous
 - 9.2.Future Perfect
 - 9.3.Future to express assumption (about to, on the point of)
 - 9.4.Future to refer to the next moment (are to)
 - 9.5.Future to indicate an informal arrangement (is due to)

VOCABULARY:

- 1. Deducing from context
- 2. Choosing a dictionary
- 3. Word formation: suffixes (-ive, -ion, -ful, -ity, -ism, -ness, -able, -ish, -ment, -ous, -al)
 - 3.1. Suffixes that make nouns from adjectives and verbs, and verbs from adjectives
- 4. Adverbs of manner
- 5. Words with similar meaning (a custom, a habit, a tradition)
- 6. Expressions with *carry*
- 7. Compound adjectives
- 8. Similes (like /as ... as)
- 9. Noun collocations (with of)
- 10. Collocations connected to body
- 11. Language of gender

LISTENING:

- 1. Interviews
 - 1.1. Summarise in a few words
 - 1.2. Sentence completion
 - 1.3. Listening for specific information
- 2. Conversations
- 3. Multiple choice

4. Sentence completion
5. Messages (leaving messages on answerphones and receiving answerphone messages)
6. Radio programme
7. Songs
8. Note taking

ENGLISH IN USE:

1. Error correction
 - 1.1. 'Grammar word'
 - 1.2. Extra word
 - 1.3. Typical spelling mistakes
 - 1.4. Typical punctuation mistakes
2. Gapped text
 - 2.1 Reading the stem
 - 2.2. Listening out for the key words
 - 2.3. Choosing the correct option
3. Word formation
4. Register transfer

WRITING:

1. Drafting: Writing reference
2. Information sheet
5. Informal/formal letter
6. Thank you note
7. Letter of complaint
8. Review
9. Report
10. Article
11. Notes/ Messages
12. Review

SPEAKING:

1. Storytelling
 - 1.1. Tell a story according to the given pictures
2. Speaking for a minute without interruption as a reaction to different set of pictures
3. Giving opinion
 - 3.1. A problem solving task
4. Language of speculation

READING:

1. Multiple choice / matching
 - 1.1. Reading the questionnaire
2. Skimming the text
3. Clichés
4. Gapped text (extracted paragraphs)

ENGLESKI JEZIK
prvi strani jezik – izborna nastava

IV RAZRED

3 časa sedmično – 90 časova godišnje

JEZIČKE VJEŠTINE

Slušanje i razumijevanje govora - Listening

Učenici će imati sposobnost da poslušaju i shvate autentičan tekst sa raznih engleskih govornih područja, te da uoče većinu detalja. Trebali bi steći mogućnost prepoznavanja stavova i načina iznošenja nečijeg mišljenja. Trebali bi pratiti duža izlaganja, te voditi precizne zabilješke.

Usmeno izražavanje - Speaking

Učenici bi se zaista trebali osjećati vrlo opuštenim kad je govorna praksa u pitanju. Već bi se trebali koristiti širokom lepezom izraza, jezičkih struktura, te bi na ovom nivou morali biti u mogućnosti da izaberu tačan vokabular kako bi izrazili svoje ideje, stavove i mišljenja. Trebali bi se osjećati lagodno dok vode dijalog sa drugim učenicima ili profesorima, te bi trebali bez straha primijeniti svoje stečeno umijeće u pravim životnim situacijama.

Čitanje i razumijevanje teksta – Reading

Učenici bi trebali bez teškoća čitati i razumjeti različite pisane materijale. Prilikom učenja profesori bi se trebali koristiti raznim pisanim materijalima kao što su: novinski članci, enciklopedije, brošure, književna djela, pjesme i sl. Učenici bi takođe trebali biti u mogućnosti da identifikuju gramatičke strukture unutar pisanog teksta, trebali bi znati i prilagoditi pisani tekst određenim zahtjevima, te transformirati tekst u skladu sa potrebama.

Pismeno izražavanje

Učenici bi trebali biti u mogućnosti izraziti se pisanom riječju u više registara. Trebali bi znati oblike formalnog i neformalnog izražavanja, trebali bi prilično lako odrediti kojem registru pripada zadati pisani tekst te isti oponašati stilom i upotrebom jezika.

JEZIČKI SADRŽAJ

(Advanced level)

GRAMMAR:

1. Substitution /Ellipsis

1.1. Avoid repeating a word or expression with *it, one, do, there, that, so, neither, not.*

1.2. Leaving out words in order to avoid repetition - ellipsis

2. Hypothetical meaning

2.1. *wish* + Past Simple

2.2. *wish* + *would*

2.3. *wish* + *could*

2.4. *wish* + Past Perfect

- 2.5. *If only*
- 2.6. *It's time*
- 2.7. *I'd rather*
- 2.8. *Suppose as What if?*
- 3. Verb patterns
 - 3.1. Verbs followed by the –ing
 - 3.2. verbs followed by the infinitive form
- 4. Reported Speech (revision and advanced features)
 - 4.1. *suggested, recommended, explained, believed*
- 5. Emphasis
- 6. Revision of tenses
- 7. *It* as preparatory subject/object
- 8. Making comparisons – revision
- 9. Relative clauses (advanced features)
 - 9.1. Defining relative clause
 - 9.2. Non-defining relative clause
- 10. Linking words (*firstly, therefore, however*)
- 11. Emphasis with inversion
- 12. Making questions – revision
- 13. Passive Voice (revision and advanced features)
- 14. Participle clauses
- 15. Countable/uncountable nouns
- 16. Have /get something done

VOCABULARY:

- 1. Word + preposition
- 2. Commonly confused words (childish/childlike, lie/lay, imply/infer)
- 3. Synonyms
- 4. Word formation: prefixes (*un-*, *dis-*, *im-*, *il-*, *ir-*)
- 5. Expressions with make/get/keep/gain/resolve
- 6. Words from other languages
- 7. Expressive description
- 8. Adverbials expressing attitude
- 9. Expressions with take
- 10. Phrasal verbs with *up/down*
- 11. Text-referring words
- 12. Idiomatic language of talking/communication

LISTENING:

- 1. Note taking
- 2. Song – word prediction
- 3. Tales – Matching the extracts with the correct topics
- 4. Multiple matching
- 5. Brief summary

ENGLISH IN USE:

1. Register transfer
2. Multiple-choice cloze
3. Error correction – extra word
4. Gapped texts

WRITING:

1. Leaflet
2. Competition entry
3. Brochure
4. Report
5. What makes a good Curriculum Vitae
6. Job application
7. Giving advice in a short article
8. E-mail message
9. Statement of objectives
10. Memo
11. An information sheet

SPEAKING:

1. Discussion about various quotations
2. Language of speculation
3. Comparing and contrasting (appearance/contrast/qualifier)
4. Language of approximation
5. Agreeing to disagreeing
6. Improving a short term memory
7. Expressing uncertainty
8. Sounding interested

READING:

1. Skimming the text
2. Clichés
3. Gapped text (extracted paragraphs)
4. Quick reading – quick decision (gapped text)

ENGLESKI JEZIK
drugi strani jezik - izborna nastava

III RAZRED

2 časa sedmično – 70 časova godišnje

JEZIČKI SADRŽAJ

(Pre-Intermediate & Intermediate level)

GRAMMAR:

1. Auxiliary verbs *be, have* and *do*
 - 1.1. Auxiliary verbs to form tenses
 - 1.2. Auxiliary verbs in questions
 - 1.3. Auxiliary verbs in answers
2. Present Simple and Present Continuous
 - 2.1. Present Simple
 - 2.2. Present Continuous
 - 2.3. Present Simple versus Present Continuous
 - 2.4. 'State' versus 'action' verbs
 - 2.5. Have versus have got
3. Past Simple and Past Continuous
 - 3.1. Contrasting past and present *used to, not...any longer/ not...any more, still*
 - 3.2. Short questions to show interest
 - 3.3. Pronunciation of *-ed*
4. Comparative and Superlative Adjectives
 - 4.1. One-syllable adjectives and two-syllable adjectives
 - 4.2. Longer adjectives
 - 4.3. Irregular forms
 - 4.4. Common phrases with superlatives
 - 4.5. Other ways of making comparisons
5. Present Perfect Simple
 - 5.1. Present Perfect versus Past Simple
 - 5.2. Time words with the Present Perfect and Past Simple
6. Future Forms
 - 6.1. Going to
 - 6.2. Present Continuous
 - 6.3. Will
 - 6.4. Other verbs and phrases
 - 6.5. Future clauses with *if, when*, etc.
7. *-ed / -ing* adjectives
 - 7.1. 'Extreme' adjectives

8. The passive
 - 8.1. Reasons for using the passive
 - 8.2. Verbs often used in the passive

VOCABULARY:

1. People around you
2. Time
3. Language
4. Place
5. Describing towns and cities
6. Life experiences

LISTENING:

1. Choose the true and not true statements
2. Listen and write answers
3. Instructions
4. Matching pictures with the information you hear
5. Completion of gaps
6. Listening and summarising
7. Listen for the instructions

WRITING:

1. Writing an informal letter
2. Describing a childhood memories
3. Writing a covering letter
4. Prepare a review or entertainment guide

SPEAKING:

1. Interview another student using a pie-chart
2. Remembering and forgetting
 - 2.1. names and faces
 - 2.2. birthday
 - 2.3. facts and figures
 - 2.4. phone numbers
 - 2.5. conversations you have had
 - 2.6. messages, shopping lists, etc.
3. Comparing things in different ways
4. Recommending and advising
5. Making a formal telephone call

READING:

1. Reading for specific information
2. Reading a newspaper article
3. Reading an extract from a book

ENGLESKI JEZIK
drugi strani jezik - izborna nastava

IV RAZRED

2 časa sedmično – 60 časova godišnje

JEZIČKI SADRŽAJ

(Intermediate – Upper- Intermediate level)

GRAMMAR:

1. Polite requests
 - 1.1. Asking for permission
 - 1.2. Making requests
 - 1.3. Will for instant decisions and responses
 - 1.4. Making generalisations
2. Defining realative clauses
 - 2.1. Things (who, that or nothing)
 - 2.2. People (who, that or nothing)
 - 2.3. Possessions (whose)
 - 2.4. Places (where, which/that+prepositions)
 - 2.5. Times (when)
3. Quantifiers (a few, a lot of, etc.)
4. Making predictions
 - 4.1. Using *will* or *won't*
 - 4.2. Using *may* (not) / *might* (not) / *could*
 - 4.3. Likely to
5. Real and hypothetical possibilities with *if*
6. Past Perfect
 - 6.1. Similarities to the Present Perfect
 - 6.2. Time words with the Past Perfect
 - 6.3. Cases where the Past Perfect is optional
7. Reported (indirect) speech and reported questions
 - 7.1. Change of tenses
 - 7.2. Word order in reported questions
 - 7.3. Verbs and conjunctions used for reporting
8. Obligation and permission
 - 8.1. Must / have to / have got to
 - 8.2. Don't have to and mustn't
 - 8.3. Should / ought to
 - 8.4. Can
 - 8.5. Allowed to
9. Linking words (although, however, etc.)
 - 9.1. Meaning
 - 9.2. Word order
10. Past modal verbs
 - 10.1. Could have + past participle
 - 10.2. Should have /shouldn't have + past participle

- 10.3.would / wouldn't have + past participle
11. Talking hypothetically about the past with *if*
11. Talking hypothetically about the past and present together
12. Adverbs for telling stories

VOCABULARY:

1. Television
2. Social occasions
3. Polite requests
4. Machines
5. Society and change
6. Dealing with money
7. Rules and behaviour
8. Problems and solutions

LISTENING:

1. Recognising speakers intentions
2. General knowledge quiz
3. Listening and practicing the stress and weak forms
4. Listening four extracts from radio programmes
5. Listening a true life story

WRITING:

1. Filling the questionnaire
2. Entertainment guide and Review of a programme, film, etc.
3. Writing a brochure of your own town
4. Making generalisations
5. Writing 'thank you' letters
6. Making a personal vocabulary box
7. Writing a story
8. Creative writing

SPEAKING:

1. Polite requests
2. Practicing intonation
3. Responding in different situations
4. Making a social arrangements
5. Describing objects
6. Giving and explaining opinions
7. Ways of saying money
8. Write the sentences you hear
9. Agreeing and disagreeing

READING:

1. Reading the article
2. Matching the newspaper headlines below
3. Match the picture and solution

Pristup realizaciji nastave

Pristup realizaciji nastave je složen i iziskuje rad vrijednog, stručno osposobljenog i savjesnog nastavnika. Ovo je prvi i osnovni uvjet koji se mora ispuniti, da bi se, uz stvaranje normalnog ambijenta za učenje stranog jezika i nabavku tehničkih pomagala, mogli ostvariti vrhunski rezultati u nastavi u skladu sa postavljenim ciljevima i zadacima. U učenju jezika važni svi segmenti koji vode uspješnoj komunikaciji među ljudima. Zapaženu ulogu u odvijanju kvalitetne nastave imaju spoznajno-komunikacijski, multimedijски i interdisciplinarni pristup, praćeni primjenom savremenih metodoloških postupaka i potrebne tehničke opreme.

Gramatičko gradivo i adekvatan rad na izgovoru, u svim razredima odnosno na svim nivoima, trebaju biti u skladu sa svjetskom praksom učenja engleskog jezika u srednjim školama tipa gimnazije - *Gymnasium* na kontinentalnom dijelu Evrope odnosno *High school (Comprehensive secondary school)* u drugim sredinama. U razredima sa velikim brojem učenika nastavu treba izvoditi u odvojenim grupama.*

Za realizaciju nastave po ovom planu i programu predviđen je različit fond školskih časova u toku jedne školske godine:

- Engleski kao prvi strani jezik, koji poslije osnovne škole učenici nastavljaju učiti u općoj gimnaziji, po 3 časa sedmično u I i II, te 2 časa u III i IV razredu – godišnje 105 časova u I i II razredu, 70 časova u III i 60 časova u IV razredu.
- Engleski kao drugi strani jezik, koji se tek počinje učiti u općoj gimnaziji, po 2 časa sedmično u I, II, III i IV razredu – godišnje 70 časova u I, II, III, te 60 časova u IV razredu.
- Engleski (izučavan kao prvi strani jezik) u izornoj nastavi u III i IV razredu po 3 časa sedmično – godišnje 105 časova u III i 90 časova u IV razredu.
- Engleski (izučavan kao drugi strani jezik) u grupi trećeg izbornog predmeta po ličnom izboru učenika u III i IV razredu po 2 časa sedmično – godišnje 70 časova u III i 60 časova u IV razredu.

Prema dosadašnjim iskustvima, oko 8 nastavnih sati godišnje je potrebno za izradu i korekcije dvije školske pismene zadaće -*written assignments* i najmanje dva testa objektivnog tipa - *progress tests* kao elemente sistematske provjere znanja odnosno utvrđivanja stupnja napredovanja učenika. Potrebno je planirati i vrijeme za dobrovoljne prezentacije koje rado pripremaju napredni učenici na bazi pročitanih djela iz odabrane lektire sa limitiranim brojem upotrijebljenih riječi u skladu sa nivoom nastave koju pohađaju - *graded readers*, u svakom polugodištu bar po jednu priču, što iziskuje 2 do 4 školska časa. Časove engleskog jezika treba obogatiti i učiniti zanimljivijim i uz upotrebu nekoliko nastavnih jedinica priređenih u formi video-prezentacija odabranih u skladu sa tematikom iz postojećeg nastavnog plana i programa za odgovarajuće nivoe učenja jezika (*beginners, elementary, pre-intermediate, intermediate, & upper-intermediate*); izbor kompatibilnih materijala iz sadržaja video-kursa treba tražiti među adekvatnim izdanjima renomiranih izdavačkih kuća *Cambridge, Oxford, i Longman* i koristiti ih uz prateće radne teke - *activity books* i nastavničke priručnike - *teacher's manuals*.

Preostali nastavni sati su posvećeni radu sa korištenjem odabranog osnovnog udžbenika i radnog priručnika za učenike koji je takođe opremljen audio-vizuelnim sredstvima. Po potrebi, nastavnik se služi dodatnim materijalima koje lično priprema, donosi i dijeli na času - *handouts* i konkretnim predmetima koji se donose u prostoriju gdje se izvodi nastava ili su sastavni dio ambijenta dobro uređene i opremljene učionice – *using real objects (realia) in the classroom*.

Prezentacija, uvježbavanje - utvrđivanje i usvajanje svih planiranih jezičnih sadržaja izvodi se primjenom najnovijih metodoloških iskustava; pedagoški standardi u školama u Bosni i Hercegovini se ne mogu u cijelosti primjenjivati zbog devastiranih škola i nedostatka osnovnih tehničkih pomagala. Stoga nastavnici moraju koristiti sve raspoložive kapacitete i vrhunsku kreativnost u granicama svojih stručnih mogućnosti da se u postojećim uslovima učenicima omogući kvalitetna nastava i progres koji nameće današnji svjetski poredak.

Obaveza je nastavnika da u okviru obrađivane tematike pripremi primjerene sadržaje o svojoj zemlji Bosni i Hercegovini i kao dodatni materijal na času - *handouts* stavi na raspolaganje učenicima u toku prezentacije novog gradiva; ovakva praksa će ublažiti nedostatak autentičnih, dobronamjernih i na faktičnom stanju priređenih i objavljenih publikacija ove vrste na književnom engleskom jeziku - *in good English*.

Kao stimulaciju za efikasnije praćenje nastave i učenje engleskog jezika preporučuje se da nastavnici, osim ocjenjivanja rada učenika, pomažu učenicima da korištenjem različite literature i metodoloških postupaka mogu povremeno sami «izmjeriti» svoje napredovanje u učenju.

Nastavnik - realizator nastave

Nastavu izvode stručna lica osposobljena za realizaciju nastave engleskog jezika na završenom četverogodišnjem dodiplomskom studiju engleskog jezika i književnosti - filozofski ili filološki fakultet.

Nastavnici su dužni da se permanentno usavršavaju u struci i u zakonskom roku polože stručni ispit za samostalan odgojno-obrazovni rad.

* Optimalne grupe u nastavi stranih jezika sastoje se od 12 do 18 učenika